



Educación Primaria

**5º nivel**

**Programación didáctica**

**CEIP PLURILINGÜE ISIDRO PARGA PONDAL**

## INDICE

	<b>Apartado</b>	<b>Pág.</b>
1.	<b>Introdución e contextualización</b>	
2.	<b>Obxectivos xerais de Educación Primaria</b>	
3.	<b>Competencias Clave</b>	
4.	<b>Áreas</b>	
4.1	Lingua Castelá e Literatura	
4.2	Matemáticas	
4.3	Ciencias da Natureza	
4.4	Ciencias Sociais	
4.5	Valores Sociais e Cívicos	
4.6	Lingua Galega e Literatura	
5.	<b>Materiais e recursos didácticos</b>	
6.	<b>Procedementos e instrumentos de avaliación</b>	
7.	<b>Procedementos para avaliar a propia programación</b>	
8.	<b>Mínimos esixibles</b>	
9.	<b>Medidas de recuperación para alumnado con áreas pendentes</b>	
10.	<b>Medidas de atención á diversidade</b>	
11.	<b>Programación de educación en valores</b>	
12.	<b>Accións de contribución ao Proxecto Lector</b>	
13.	<b>Accións de contribución ao Plan TIC</b>	
14.	<b>Accións de contribución ao Proxecto Lingüístico</b>	
15.	<b>Accións de contribución ao Plan de Convivencia</b>	

16.	<b>Actividades Complementarias e Extraescolares</b>	
-----	---	--

## 1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A programación, no contexto pedagóxico, é o conxunto de accións que transforman as intencións educativas mais xerais en propostas didácticas concretas que permiten acadar os obxectivos e as competencias propostas.

Tendo en conta o *Decreto 105/2014 polo que se establece o currículo na educación primaria e a Orde do 9 de xuño de 2016 pola que se regula a avaliación e a promoción do alumnado que cursa a educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia*, pasamos a presentar a programación docente para o alumnado de 5º nivel de Educación Primaria do colexio CEIP Plurilingüe Isidro Parga Pondal ubicado en Santa Cruz, concello de Oleiros. O grupo está composto por 50 alumnos/as distribuídos/as en dúas aulas de 25 alumnos/as.

Os/as profesores/as titores/as son:

- Josefina París Sánchez (titora de 5ºA).
- Ana Balado González (titora de 5ºB)

Os/as mestres especialistas adscritos/as a este nivel de Educación Primaria para o presente curso 2018 – 2019 son:

- Ana Balado González: L. Inglesa
- Alba Suárez Varela: E. Plástica.
- Jose Luís : Música.
- Carolina Calzada Quindós: especialista en Pedagogía Terapéutica.
- Begoña López López : especialista en Pedagogía Terapéutica .
- Enma Soutiño Barrio: Educación Física.
- Mª Esperanza García Pernas: Relixión Católica

O noso Centro está acollido á Rede de Centros Plurilingües de Galicia e neste nivel educativo impártese Educación Plástica en lingua inglesa.

No quinto curso de E.P. hai alumnos/as con NEAE e de incorporación tardía ao noso centro educativo que son atendidos/as polas mestras especialistas en Pedagogía Terapéutica.

COORDINADORA de nivel: Josefina París Sánchez

## 2. OBXECTIVOS XERAIS DE EDUCACION PRIMARIA

Dacordo coa Lei Orgánica 8/2013 e o Decreto 105//2014, a Educación Primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e as nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza nun mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos, que lles permitan desenvolverse con autonomía no contorno familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres, e a non discriminación de persoas con minusvalidez.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a castelá, e desenvolver hábitos de lectura.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas, e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaces de aplicalos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura.
- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e a comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- l) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas, e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- m) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- n) Conocer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- ñ) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os contornos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.
- o) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

### 3. COMPETENCIAS CLAVE

**INDICADORES E DESCRITORES DE 1ª E 2ª AVALIACIÓNS (algúns indicadores e descritores tamén na 3ª aval.)**

COMPETENCIA	INDICADORES	DESCRITORES
<i>Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía</i>	Coidado do contorno ambiental e dos seres vivos	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Interactuar co contorno natural de xeito respectuoso.</li> <li>• Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.</li> <li>• Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno.</li> <li>• Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no contorno natural e as repercusións para a vida futura.</li> </ul>
	Vida saudable	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.</li> <li>• Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.</li> </ul>
	A ciencia no día a día	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.</li> <li>• Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.</li> <li>• Manexar os coñecementos sobre <i>ciencia e tecnoloxía</i> para solucionar problemas e comprender o que acontece a noso arredor.</li> </ul>
	Manexo de elementos matemáticos	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.</li> <li>• Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.</li> </ul>

	Razoamento lóxico e resolución de problemas	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia.</li> <li>• Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.</li> <li>• Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.</li> </ul>
<i>Comunicación lingüística</i>	Comprensión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Comprender o sentido dos textos escritos.</li> <li>• Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...</li> <li>• Disfrutar coa lectura.</li> </ul>
	Expresión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Expresar oralmente, de xeito ordenado e clara, calquera tipo de información.</li> <li>• Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.</li> <li>• Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.</li> </ul>
	Normas de comunicación	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...</li> <li>• Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.</li> </ul>
	Comunicación noutras linguas	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta.</li> <li>• Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.</li> <li>• Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.</li> <li>• Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiáns ou de materias diversas.</li> </ul>

<i>Competencia dixital</i>	Tecnoloxías da información	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Empregar distintas fontes para a busca de información.</li> <li>• Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.</li> <li>• Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.</li> </ul>
	Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.</li> <li>• Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.</li> </ul>
	Utilización de ferramentas dixitais	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.</li> <li>• Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.</li> <li>• Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.</li> </ul>
<i>Conciencia e expresións culturais</i>	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.</li> <li>• Valorar a interculturalidad como unha fonte de riqueza persoal e cultural.</li> <li>• Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.</li> </ul>
	Expresión cultural e artística	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.</li> <li>• Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.</li> <li>• Elaborar traballos con sentido estético.</li> </ul>
<i>Competencias sociais e cívicas</i>	Educación cívica e constitucional	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.</li> <li>• Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución Española.</li> </ul>



	<p>Relación cos demais</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.</li> <li>• Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en contornos de participación establecidos.</li> <li>• Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.</li> </ul>
	<p>Compromiso social</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.</li> <li>• Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.</li> <li>• Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.</li> <li>• Involucrarse ou promover accións cun fin social.</li> </ul>
<p><i>Sentido de iniciativa e espírito emprendedor</i></p>	<p>Autonomía persoal</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.</li> <li>• Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.</li> <li>• Ser constante no traballo superando as dificultades.</li> <li>• Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.</li> </ul>
	<p>Liderado</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.</li> <li>• Contaxiar entusiasmo pola tarefa e confianza nas posibilidades propias.</li> <li>• Priorizar a consecución de obxectivos de grupo a intereses persoais.</li> </ul>
	<p>Creatividade</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.</li> <li>• Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.</li> <li>• Encontrar posibilidades no contorno que outros non aprecian.</li> </ul>

	Emprendemento	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.</li> <li>• Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.</li> <li>• Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.</li> <li>• Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.</li> </ul>
<i>Aprender a aprender</i>	Perfil de aprendiz	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...</li> <li>• Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.</li> <li>• Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.</li> <li>• Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.</li> </ul>
	Ferramentas para estimular o pensamento	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...</li> <li>• Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos</li> </ul>
	Planificación e da avaliación aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Planificar os recursos necesarios e os pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.</li> <li>• Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.</li> <li>• Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.</li> <li>• Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.</li> </ul>

## 4. ÁREAS

### 4.1 ÁREA DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

#### CONTRIBUCIÓN DA ÁREA DE LINGUA CASTELÁ AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

##### ***Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía***

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade situacións cotiás que conteñan elementos matemáticos. Ofrece a posibilidade de usar a actividade matemática en contextos variados empregando a linguaxe como instrumento para comunicarse e expresarse.

Os descritores que empregaremos fundamentalmente na área de Lingua Castelá serán:

- Comprometerse có uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigurosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera asignatura.

##### ***Comunicación lingüística***

A expresión oral e a expresión escrita requiren dun adestramento en cada unha das áreas. De forma sistemática procuraremos adestrar polo menos un descriptor en cada unha das unidades didácticas. Trataremos de que adquiran as destrezas comunicativas no uso da linguaxe. Será unha prioridade dotar ao alumnado de estratexias que favorezan unha correcta aprendizaxe e que lle asegure un manexo efectivo nas situacións cotiás e en diferentes contextos nos que se encontre.

Os descritores que utilizaremos na área de Lingua Castelá e Literatura serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Gozar coa lectura.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Expresar oralmente de xeito ordenado e clara calquera tipo de información.
- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.

- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor.
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso da mesma.
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

### ***Competencia dixital***

Ser competente na utilización das tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento de traballo intelectual inclúe utilízalas na súa dobre función de transmisoras e xeradoras de información e coñecemento. Faise necesario o manexo de ferramentas dixitais para a adquisición de información transformándoa en coñecemento.

Na área de Lingua Castelá e Literatura adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

### ***Conciencia e expresións culturais***

A través das diferentes áreas podemos coñecer o mundo no que vivimos, o contorno que nos rodea e os seus cambios, polo que esta competencia nos pode dar unha visión diferente desde a perspectiva das diferentes manifestacións culturais e a forma de expresión artística.

Os descritores que adestraremos nesta competencia na área de Lingua Castelá e Literatura son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

### ***Competencias sociais e cívicas***

A área de Lingua Castelá e Literatura permítenos desenvolver actitudes e valores que nos axudarán a desenvolvernos na sociedade en que vivimos. Os indicadores desta competencia poden facilitar o adestramento de cada un destes descritores:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e na resolución de conflitos.

- Amosar dispoñibilidade para a participación activa en contornos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto polos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

### ***Aprender a aprender***

A competencia de aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónoma de acordo con aquilo que consideramos. Dende todas as áreas se ve a necesidade de traballar de forma explícita a confianza nun mesmo para poder traballar cos outros e o gusto por aprender.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia na área de Lingua Castelá e Literatura son:

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Planificar recursos necesarios e pasos sinxelos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

### ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

A área de Lingua Castelá e Literatura esixe un proceso de ensino-aprendizaxe activo. O enfoque comunicativo radica na necesidade de empregar a lingua. Será necesario iniciar ao alumnado no adestramento de diferentes habilidades de emprendemento como forma de consolidar distintas ferramentas para comunicarse.

Neste caso, os descritores a adestrar na área de Lingua Castelá e Literatura son:

- Optimizar recursos persoais par iniciar ou promover acción novas.
- Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.
- Priorizar a consecución de obxectivos de grupo a intereses persoais.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades cos coñecementos previos da unidade.
- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Amosar iniciativa persoal para iniciar ou promover acción novas.

# CONCRECIÓN CURRICULAR

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<b>BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. FALAR E ESCOITAR</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.6. Reprodución de textos adecuados ao nivel que estimulen o seu interese.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.6. Memorizar e reproducir textos axeitados á súa idade, seus gustos e intereses, utilizando con creatividade as distintas estratexias de comunicación oral.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB1.6.1. Reproduce de memoria breves textos literarios ou non literarios e propios, axeitados aos seus gustos e intereses.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCEC</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.7. Producción de textos orais segundo a súa tipoloxía segundo os diferentes formatos e intencións comunicativas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.7. Producir textos orais breves e sinxelos adecuados ao nivel dos xéneros máis habituais imitando modelos: atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB1.7.1. Elabora comprensiblemente textos orais do ámbito escolar e social e de diferente tipoloxía, seguindo unha secuencia lineal, adecuados ao nivel e imitando modelos</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB1.7.1. Organiza e planifica o discurso axeitándose aos diferentes modos discursivos (narrar, expoñer, describir, informarse, dialogar)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ d</li> <li>▪ e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.8. Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar, recoller datos, preguntar. Participación en enquisas e entrevistas. Comentario oral e xuízo persoal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.9. Valorar os medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e experiencias de outras persoas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB1.9.1. Resume entrevistas, noticias e debates infantís... procedentes da radio, televisión e da internet.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB1.9.2. Transforma en noticias feitos cotiás próximos á súa realidade, imitando modelos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> </ul>
<b>BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Lectura en silencio e voz alta de distintos tipos de texto.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Ler, en voz alta e en silencio, diferentes textos, con fluidez e entoación adecuada.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB2.1.3. Comprende información global e específica en textos de diferente tipoloxía do ámbito escolar e social:</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> </ul>

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB2.1.4. Resume textos lidos de diferente tipoloxía e adecuados a súa idade, reflectindo a estrutura e destacando as ideas principais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.2. Utilización de estratexias para a comprensión lectora de textos: consideración do título e das ilustracións. Identificación de palabras clave. Capítulos. Relectura. Anticipación de hipótese de significado e comprobación. Recoñecemento básico da tipoloxía textual.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.2. Utilizar as estratexias de control do proceso lector (anticipación do significado, formulación de hipóteses, uso do dicionario, relectura).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB2.2.1. Utiliza o título e as ilustracións para activar coñecementos previos sobre o tema, axudándose deles para acceder máis doadamente ao contido dun texto.</li> <li>LCB2.2.3. Identifica as palabras clave dun texto.</li> <li>LCB2.2.4. Formula hipóteses sobre o contido do texto a partir do título e das ilustracións e esquemas que o acompañan.</li> <li>LCB2.2.5. Relaciona a información contida nos gráficos e ilustracións e a relaciona coa información que aparece no texto.</li> <li>LCB2.2.6. Interpreta mapas conceptuais sinxelos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CMCT</li> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.3. Lectura habitual de diferentes textos como fonte de información, de deleite e de diversión.</li> <li>B2.4. Selección de libros segundo o gusto persoal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.3. Ler por propia iniciativa e con diferentes finalidades textos de tipoloxía diversa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB2.3.1. Programa de xeito autónomo un tempo semanal para ler diferentes textos.</li> <li>LCB2.3.2. Le voluntariamente en función dos seus gustos e finalidade persoal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CSIEE</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>a</li> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.9. Identificación e valoración crítica das mensaxes e valores transmitidos polo texto.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.6. Identificar a estrutura organizativa de diferentes textos lidos, centrándose na interpretación da súa intención e significado.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LB2.6.1. Identifica a intención comunicativa de textos xornalísticos e publicitarios. Diferenza entre información e publicidade.</li> <li>LCB2.6.2. Interpreta a linguaxe figurada, en textos publicitarios.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CSC</li> </ul>

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ e</li> <li>▪ i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.10. Utilización guiada das Tecnoloxías da Información e Comunicación para a procura e tratamento guiado da información.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.7. Utilizar as Tecnoloxías da Información e Comunicación para a procura e tratamento guiado da información.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB2.7.1. Utiliza as Tecnoloxías da Información e Comunicación para a procura e tratamento guiado da información.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
<b>BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA. ESCRIBIR</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ e</li> <li>▪ i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Producción de textos para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades</li> <li>▪ B3.2. Cohesión do texto: mantemento do tempo verbal, puntuación, concordancia e substitucións básicas.</li> <li>▪ B3.3. Coherencia nas secuencias de ideas e feitos e no mantemento do tema.</li> <li>▪ B3.4. Aplicación das normas ortográficas. Acentuación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Producir textos segundo un modelo con diferentes intencións comunicativas, con coherencia, aplicando as regras ortográficas e coidando a caligrafía, a orde e a presentación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LCB3.1.1. Escribe, en diferentes soportes, textos sinxelos propios da vida cotiá e do ámbito social e escolar, atendendo á forma da mensaxe (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos): diarios, cartas, correos electrónicos, noticias, contos, folletos informativos e literarios, narracións, textos científicos, anuncios publicitarios, regulamentos, receitas, instrucións, normas...</li> <li>▪ LCB3.1.2. Escribe textos organizando as ideas con cohesión básica e respectando as normas gramaticais e ortográficas.</li> <li>▪ LCB3.1.3. Escribe, de forma creativa, diferentes tipos de textos adecuando a linguaxe ás características do xénero.</li> <li>▪ LCB3.1.4. Elabora un informe seguindo un guión establecido que supoña a procura, selección e organización da información de textos de carácter científico, xeográfico ou histórico.</li> <li>▪ LCB3.1.5. Presenta un informe, utilizando soporte papel e informático, sobre situacións sinxelas, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, Internet), seguindo un plan de traballo e expresando conclusións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> </ul> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> </ul> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CCA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CCEC</li> </ul> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>



ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.1.6. Presenta os seus textos con caligrafía clara e limpeza.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.5. Valoración da propia produción escrita, así como da produción escrita dos seus compañeiros.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.2. Valorar a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.2.1. Valora a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>e</li> <li>i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.6. Normas e estratexias para a produción de textos: planificación (función, destinatario, xeración de ideas, estrutura...)</li> <li>B3.7. Textualización en frases con secuencia lineal.</li> <li>B3.8. Revisión e mellora do texto.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.3. Aplicar todas as fases do proceso de escritura na produción de textos escritos de distinta índole: planificación, textualización, revisión e reescritura, utilizando esquemas e mapas conceptuais, aplicando estratexias de tratamento da información, redactando os seus textos con claridade, precisión e corrección e avaliando, coa axuda de guías, as producións propias e alleas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.3.1. Aplica correctamente os signos de puntuación, as regras de acentuación e ortográficas propias do nivel nos seus textos escritos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.3.2. Reproduce textos ditados, logo de identificar o sentido global e a información específica deles.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.3.3. Emprega, de xeito guiado e seguindo modelos, estratexias de planificación, procura e selección da información: tomar notas, elaborar esquemas, guións, borradores e mapas conceptuais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CD</li> <li>CAA</li> <li>CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.3.4. Redacta o texto e revísao para melloralo, utilizando borradores que amosan: a xeración e selección de ideas, a revisión ortográfica e da secuencia coherente do escrito.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.3.5. Aмосa na evolución dos seus escritos interese e esforzo por escribir correctamente de forma persoal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.10. Uso autónomo do dicionario, incorporando a súa consulta aos seus hábitos de escritura.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.4. Utilizar de xeito autónomo o dicionario.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.4.1. Utiliza habitualmente o dicionario, en diferentes soportes, no proceso de escritura.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>e</li> <li>h</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.11. Creación de textos utilizando a linguaxe verbal e non verbal con intención informativa: carteis publicitarios. Anuncios. Cómic.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.5. Elaborar proxectos individuais ou colectivos sobre diferentes temas do área.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.5.1. Elabora gráficas a partir de datos seleccionados e organizados procedentes de diferentes textos (libros de consulta, xornais, revistas etc.)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
i			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.5.2. Elabora con creatividade textos do seu interese: contos, anuncios, rimas, cancións, cómics, carteis...facendo ilustracións e buscando imaxes dixitais para facilita a súa comprensión ou mellorar a súa presentación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CD</li> <li>CAA</li> <li>CSIEE</li> </ul>
a d e	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.12. Uso da linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.6. Favorecer a través da linguaxe a formación dun pensamento crítico que impida discriminacións e prexuízos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.6.1. Expresa, por escrito, utilizando de xeito habitual, unha linguaxe non sexista e respectuosa coas diferenzas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> </ul>
b e i	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.13. Utilización guiada das Tecnoloxías da Información e a Comunicación de modo eficiente e responsable para presentar as súas producións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.7. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación de modo eficiente e responsable para presentar as súas producións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB3.7.1. Usa con axuda Internet e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para escribir, presentar e ilustrar os textos, buscar información, crear táboas e gráficas</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CD</li> <li>CAA</li> </ul>
<b>BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA</b>				
e	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.1. A palabra.</li> <li>B4.2. Recoñecemento das distintas clases de palabras e explicación reflexiva do seu uso en situacións concretas de comunicación (nome, adxectivo, pronomes, artigos). Características e uso de cada clase de palabra.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.1. Aplicar os coñecementos básicos sobre a estrutura da lingua, a gramática (categorías gramaticais), o vocabulario (formación e significado das palabras e campos semánticos), así coma as regras de ortografía para favorecer unha comunicación máis eficaz.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB4.1.1. Coñece e reconece as categorías gramaticais pola súa función na lingua: presentar ao nome, substituír ao nome, expresar características do nome, expresar accións ou estados, enlazar ou relacionar palabras.</li> <li>LCB4.1.2. Utiliza con corrección os tempos simples e compostos nas formas persoais e non persoais do modo indicativo e subxuntivo de todos os verbos ao producir textos orais e escritos.</li> <li>LCB4.1.3. Diferenza familias de palabras.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CCL</li> <li>CCL</li> </ul>
e	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.2. Recoñecemento das distintas clases de palabras e explicación reflexiva do seu uso en situacións concretas de comunicación (nome, adxectivo, pronomes, artigos). Características e uso de cada clase de palabra.</li> <li>B4.4. Vocabulario. Frases feitas. Formación de substantivos, adxectivos e verbos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.2. Desenvolver as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB4.2.1. Coñece, reconece e usa sinónimos, antónimos, polisémicos, homófonos, frases feitas na súa expresión oral e escrita.</li> <li>LCB4.2.2. Recoñece palabras compostas, prefixos e sufixos e crea palabras derivadas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CCL</li> </ul>

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Recursos derivativos: prefixos e sufixos na formación de nomes, adxectivos e verbos. ▪ B4.5. Recoñecemento e observación reflexiva dos constituíntes oracionais: a oración simple, suxeito e predicado. ▪ B4.6. Recoñecemento e uso dalgúns conectores textuais básicos.		▪ LCB4.2.3. Identifica e clasifica os diferentes tipos de palabras nun texto.	▪ CCL
			▪ LCB4.2.4. Utiliza diversos conectores básicos entre oracións nos textos orais e escritos.	▪ CCL
			▪ LCB4.2.5. Recoñece a oración simple en textos sinxelos e distingue suxeito e predicado.	▪ CCL
e	▪ B4.7. Uso eficaz do dicionario para ampliación de vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.	▪ B4.3. Sistematizar a adquisición de vocabulario a través dos textos.	▪ LCB4.3.1. Coñece a estrutura do dicionario e úsao, en diferentes soportes para buscar o significado de calquera palabra (derivados, sinónimos etc.).	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LCB4.3.2. Selecciona a acepción correcta segundo o contexto de entre as varias que lle ofrece o dicionario.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LCB4.3.3. Utiliza as normas ortográficas axeitadas ao nivel e aplícaas nas súas producións escritas.	▪ CCL
e	▪ B4.8. Clases de nomes: comúns, propios, individuais, colectivos, concretos e abstractos. ▪ B4.9. Ortografía: utilización das regras básicas de ortografía. Regras de acentuación. Signos de puntuación. ▪ B4.10. As relacións gramaticais. Recoñecemento e explicación reflexiva das relacións que se establecen entre o substantivo e o resto dos compoñentes do grupo nominal.	▪ B4.4. Desenvolver estratexias para mellorar a comprensión oral e escrita a través do coñecemento da lingua.	▪ LCB4.4.1. Sinala as características que definen as diferentes clases de palabras e nomes: clasificación e uso para construír un discurso sinxelo nos diferentes tipos de producións.	▪ CCL
			▪ LCB4.4.2. Utiliza correctamente as normas de concordancia de xénero e número na expresión oral e escrita.	▪ CCL
			▪ LCB4.4.3. Aplica as normas de acentuación e clasifica as palabras dun texto.	▪ CCL
			▪ LCB4.4.4. Utiliza os signos de puntuación nas súas producións escritas.	▪ CCL
			▪ LCB4.4.5. Aplica as normas do uso da til nos textos de elaboración propia.	▪ CCL

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB4.4.6. Utiliza unha sintaxe básica nas producións escritas propias.</li> </ul>	CCL
<ul style="list-style-type: none"> <li>e</li> <li>i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.11. Utilización de material multimedia educativo e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.5. Utilizar programas educativos dixitais para realizar tarefas e avanzar na aprendizaxe.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB4.5.1. Utiliza distintos programas educativos dixitais e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade, como apoio e reforzo da aprendizaxe.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CD</li> <li>CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>d</li> <li>e</li> <li>o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.12. As variedades da lingua.</li> <li>B4.13. Coñecemento xeral de realidade plurilingüe de España e a súa valoración como fonte de enriquecemento persoal e como unha mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.6. Valorar a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. Mostrar respecto tanto cara ás linguas e dialectos que se falan en España, como cara ao español de América.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB4.6.1. Valora a variedade lingüística de España e o español de América.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>d</li> <li>e</li> <li>o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.14. Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.7. Comparar aspectos básicos das linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia integrada.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB4.7.1. Compara aspectos (gráficos, sintácticos e léxicos) das linguas que coñece.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CSC</li> </ul>
<b>BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B5.1. Valoración dos textos literarios como vehículo de comunicación e como fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas e como gozo persoal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B5.1. Valorar os textos literarios e utilizar a lectura como fonte de lecer e información e consideralos como un medio de aprendizaxe e enriquecemento persoal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB5.1.1. Valora e recoñece as características fundamentais de textos literarios narrativos, poéticos e dramáticos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CCEC</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B5.2. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.</li> <li>B5.3. Lectura comentada de poemas, relatos e obras teatrais.</li> <li>B5.4. Identificación de recursos literarios.</li> <li>B5.5. Distinción entre conto e lenda. Coñecemento de lendas españolas e doutros países.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B5.2. Integrar a lectura expresiva, a comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos e dramáticos na práctica escolar e recoñecer e interpretar algúns recursos básicos da linguaxe literaria e diferenciar as principais convencións formais dos xéneros.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LCB5.2.1. Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.</li> <li>LCB5.2.2. Interpreta a linguaxe figurada, en textos literarios.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CCEC</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e	B5.4. Identificación de recursos literarios.	B5.3. Coñecer e valorar os recursos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns, adiviñas.	LCB5.3.1. Distingue algúns recursos retóricos e métricos básicos propios dos poemas.	CCL CCEC
			LCB5.3.2. Utiliza comparacións, metáforas, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios.	CCL CCEC
b e	B5.6. Creación de textos literarios en prosa ou en verso, valorando o sentido estético e a creatividade: contos, poemas, adiviñas e cancións.	B5.4. Producir a partir de modelos dados textos literarios en prosa ou en verso, con sentido estético e creatividade: contos, poemas, adiviñas, e cancións.	LCB5.4.1. Crea sinxelos textos literarios (contos, poemas, cancións) a partir de pautas ou modelos dados.	CCL CAA CSIEE CCEC
a b e	B5.7. Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, entoación e dicción adecuados.	B5.5. Participar con interese en dramatizacións de textos literarios adaptados á idade ou de produción propia.	LCB5.5.2. Memoriza e reproduce textos orais adecuados á súa idade: contos, poemas, cancións.	CCL CAA CCEC
b e	B5.8. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios.	B5.6. Participar con interese en dramatizacións de textos literarios adaptados á idade.	LCB5.6.1. Realiza dramatizacións individualmente e en grupo de textos literarios axeitados á súa idade.	CCL CAA CCEC
b e o	B5.9. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada) como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	B5.7. Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal	LCB5.7.1. Valora a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	CCL CSC CCEC

## METODOLOXÍA ( (aplicada no 1º e 2º trimestre)

Os métodos utilizados deben enfocarse á posibilitar a realización de tarefas que o alumnado deba resolver facendo uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores. O traballo por proxectos resulta especialmente relevante para a aprendizaxe por competencias pois permite aplicar a contextos da vida real ou verosímiles as aprendizaxes realizadas, e motiva para aprender máis ao xerar nos nenos e nenas a curiosidade e a necesidade de adquirir novos coñecementos, destrezas, actitudes e valores na resolución do proxecto.

A integración das TIC debe orientar a aprendizaxe da lingua cara á mellora dos usos comunicativos. O uso das TIC nas actividades de ensino aprendizaxe debe darse no marco de proxectos de comunicación, inscritos en situacións reais, que teñan sentido para o alumnado e cuxa finalidade sexa a produción e a comprensión de textos reais tanto de carácter oral como escrito.

Así mesmo, nas decisións metodolóxicas teremos en conta a atención á diversidade e a consideración dos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe do alumnado, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo que posibiliten a resolución conxunta das tarefas, e potencien a inclusión do alumnado.

En canto á avaliación, é recomendable a utilización de diferentes técnicas como debates, solución de problemas contextualizados e probas específicas.

A implicación das familias non proceso de ensino-aprendizaxe é un factor a potenciar, xa que o proceso de ensino-aprendizaxe competencial dase tanto desde os ámbitos formais coma nos informais e non formais. A súa colaboración redundará positivamente no rendemento e nos resultados académicos do alumnado.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo dos nenos e nenas nas linguas que vaian adquirindo ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilicen. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender na escola. Evitarase a repetición de contidos naqueles aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura, ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos.

## 4. 2 ÁREA DE MATEMÁTICAS

### CONTRIBUCIÓN DA ÁREA DE MATEMÁTICAS AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Traballar por competencias na aula supón unha reflexión e unha reconfiguración dos contidos desde un enfoque de aplicación que permita o entramento destas. As competencias non se estudan, nin se enseñan, entréñanse. Para iso, xeraremos tarefas de aprendizaxe onde favorezamos nos alumnos/as a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de maneira global en cada unidade didáctica é inabarcable polo que cada unha se estrutura en indicadores, grandes pilares que permiten describirla dunha maneira máis precisa. Podemos encontrar entre tres e seis indicadores por competencia.

O indicador sigue sendo aínda demasiado xeral, polo que o descompoñemos nos que se chaman descritores da competencia que «describen» ao alumno competente neste ámbito.

O desempeño será o aspecto concreto da competencia que poderemos entrenar e avaliar de maneira explícita, será concreto e obxetivable indicándonos que debemos entrenar e observar nas actividades deseñadas.

Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciales definido para o proxecto aplicable a toda asignatura.

Respectando o tratamento específico nalgunhas áreas, os **elementos transversais**, tales como, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, emprendemento e a educación cívica e constitucional serán traballadas desde todas as áreas posibilitando fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe dos alumnos sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento de **valores** presentes tamén en todas as áreas axudará a que os nosos alumnos/as aprendan a desenvolverse desde uns determinados valores que constrúan unha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir.

A diversidade de alumnos/as con estilos de aprendizaxe diferente levaranos a traballar desde as **diferentes potencialidades** con que contan, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta as súas necesidades.

#### **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía**

Os contidos da área de Matemáticas oriéntanse de xeito prioritario a garantir o desenvolvemento da competencia matemática en todos os seus aspectos. Esta competencia está presente na comprensión dos números e as súas operacións, así como no uso de diversos contextos para a construción de novos coñecementos matemáticos;

na facultade de desenvolver razoamentos, construíndo conceptos e avaliando a veracidade das ideas expresadas; na habilidade para identificar os elementos matemáticos que se agochan detrás dun problema, tamén cando empregamos os coñecementos e as destrezas propias da área nas situacións que así o requiren, tanto para obter conclusións como para tomar decisión con confianza. É preciso destacar que a contribución da competencia matemática lógrase na medida en que a aprendizaxe dos contidos vai dirixida a súa utilidade para enfrentarse as múltiples ocasións en que os nenos e nenas han de empregar as matemáticas fóra da aula.

O desenvolvemento do pensamento matemático contribúe ás competencias en ciencia e tecnoloxía porque fai posible unha mellor comprensión e unha descripción máis axustada da contorna. Co desenvolvemento da visualización (concepción espacial), o alumnado mellora a súa capacidade para facer construcións e manipular mentalmente figuras no plano e no espacio, o que lles vai ser de utilidade no uso de mapas, planificación de rutas, diseño de planos, etc. A través da medida coñecerán mellor o seu entorno podendo interactuar e transmitir información máis precisas sobre os aspectos cuantificables deste.

A destreza no uso de representacións gráficas para interpretar a información aporta unha ferramenta valiosa para coñecer e analizar a realidade.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente na área de Matemáticas serán:

- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no entorno natural e as repercusións para a vida futura.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigurosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Manexar os coñecementos sobre *ciencia e tecnoloxía* para solucionar problemas e comprender o que ocorre ao noso arredor.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos) en situacións cotiás.
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera asignatura.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática

### **Comunicación lingüística**

Para fomentar o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística desde a área de Matemáticas débese insistir en dous aspectos. Por unha parte a incorporación do esencial da linguaxe matemática á expresión habitual, á adecuada precisión no seu uso e á utilización das linguaxes gráfica e estatística, esenciais para interpretar a información sobre a realidade. Por outra parte, é necesario incidir nos contidos asociados a descripción verbal dos razoamentos e dos procesos. Trátase tanto de facilitar a expresión como de propiciar a escoita das explicacións dos demais, o que desenvolve a propia comprensión, o espírito crítico e a mellora das destrezas comunicativas.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Captar o sentido das expresións orais: órdenes, explicacións, indicacións, relatos.
- Expresar oralmente, de maneira ordenada e clara, calquera tipo de información.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor.



- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de asignaturas diversas.

### **Competencia dixital**

As matemáticas contribúen á adquisición da competencia dixital en varios sentidos. Por unha parte porque proporcionan destrezas asociadas ao uso dos números, tales como a comparación, a aproximación ou as relacións entre as diferentes formas de expresalos, facilitando así a comprensión de informacións que incorporan cantidades ou medidas. Por outra parte, a través dos contidos do bloque cuxo nome é precisamente tratamento da información se contribúe á utilización das linguaxes gráfica e estatística, esenciais para interpretar a información sobre a realidade. O uso de calculadoras e de ferramentas tecnolóxicas para facilitar a comprensión de contidos matemáticos está tamén unida ao desenvolvemento da competencia dixital.

Entrenaremos os seguintes descritores:

- Seleccionar o uso das distintas fontes según a súa fiabilidade.
- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

### **Conciencia e expresións culturais**

As matemáticas contribúen á competencia conciencia e expresións culturais desde a consideración do coñecemento matemático como contribución ao desenvolvemento cultural da humanidade. Así mesmo, o recoñecemento das relacións e formas xeométricas axuda na análise de determinadas producións artísticas, sendo capaz de empregar os seus coñecementos matemáticos na creación das súas propias obras.

Os descritores que entrenaremos nesta competencia son:

- Amosar respecto polas obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotiá.

### **Competencias sociais e cívicas**

Os contidos de Ciencias Sociais (economía, climatoloxía, xeografía, poboación, produción, etc.) exprésanse en termos numéricos, gráficos, etc. Por exemplo, a interpretación de pirámides de poboación, de gráficos económicos sobre o valor das cousas e climogramas abórdanse desde a área de Matemáticas para desenvolver aspectos vinculados coa competencia social e cívica. A aportación a esta competencia adquire unha dimensión singular, a través do traballo en equipo se se aprende a aceptar outros puntos de vista distintos ao propio, en particular a hora de empregar estratexias persoais de resolución de problemas.

Os indicadores desta competencia poden facilitar o entrenamento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación:

- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

- Evidenciar preocupación polos mais desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións con un fin social.

### ***Aprender a aprender***

O carácter instrumental dunha parte importante dos contidos da área proporciona valor para o desenvolvemento da competencia aprender a aprender. A miúdo é un requisito para a aprendizaxe a posibilidade de empregar as ferramentas matemáticas básicas ou comprender informacións que usan soportes matemáticos. Para o desenvolvemento desta competencia é preciso incidir desde a área nos contidos relacionados coa autonomía, a perseverancia e o esforzo ao abordar situacións de crecente complexidade, a sistematización, a mirada crítica e a habilidade para comunicar con eficacia os resultados do traballo propio. Por último, a verbalización do proceso seguido na aprendizaxe, contido que aparece con frecuencia neste currículo, axuda á reflexión sobre o que se aprendeu, o que falta por aprender, como e para que, o que potencia o desenvolvemento de estratexias que facilitan aprender a aprender.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serían:

- Identificar potencialidades persoais: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente.
- Planificar os recursos necesarios e os pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.

### ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

A resolución de problemas ten, polo menos, tres vertientes complementarias asociadas ao desenvolvemento desta competencia: a planificación, a xestión dos recursos e a valoración dos resultados. A planificación está aquí asociada á comprensión en detalle da situación plantexada para trazar un plan, buscar estratexias e tomar decisións; a xestión dos recursos inclúe a optimización dos procesos de resolución; por último, a avaliación periódica do proceso e a valoración dos resultados permiten facer fronte a outros problemas ou situacións con maiores posibilidades de éxito. Na medida en que a ensinanza das matemáticas incida nestes procesos e se plantexen situacións abertas, verdadeiros problemas, mellorarase a contribución da área a esta competencia. Actitudes asociadas á confianza na propia capacidade para enfrentarse con éxito a situacións incertas están incorporadas a través de diferentes contidos do currículo.

Neste caso, os descritores a entrenar serían:

- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e confianza nas posibilidades de acadar obxectivos.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.

## CONCRECIÓN CURRICULAR

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<b>BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS E ACTITUDES EN MATEMÁTICAS</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1. Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1. Describir e analizar situacións de cambio para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB1.1.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.2. Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.2. Coñecer algunhas características do método do traballo científico en contextos de situacións problemáticas a resolver.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB1.2.1. Realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez valorando as vantaxes e os inconvenientes do seu uso.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.3. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.3. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB1.3.1. Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias idóneas para cada caso.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB1.3.2. Iniciase na formulación de preguntas e na busca de respostas apropiadas, tanto no estudo dos conceptos coma na resolución de problemas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.4. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.4. Superar bloqueos e inseguridades ante resolución de situacións descoñecidas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB1.4.1. Toma decisións nos procesos de resolucións de problemas valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.3. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.5. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo para situacións semellantes futuras.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB1.5.1. Iníciase na reflexión sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolto, valorando as ideas claves, aprendendo para situacións futuras semellantes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<b>BLOQUE 2. NÚMEROS</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Números enteiros, decimais e fraccións.</li> <li>▪ B2.2. A numeración romana.</li> <li>▪ B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números.</li> <li>▪ B2.4. Nome e grafía dos números de máis de seis cifras.</li> <li>▪ B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc.</li> <li>▪ B2.6. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras.</li> <li>▪ B2.7. O número decimal: décimas, centésimas e milésimas.</li> <li>▪ B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica.</li> <li>▪ B2.9. Os números decimais: valor de posición.</li> <li>▪ B2.10. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as milésimas).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.1.1. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións.</li> <li>▪ MTB2.1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números.</li> <li>▪ B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc.</li> <li>▪ B2.11. Concepto de fracción como relación entre as partes o todo.</li> <li>▪ B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica.</li> <li>▪ B2.9. Os números decimais: valor de posición.</li> <li>▪ B2.12. Redondeo de números decimais ás décima, centésima ou milésima máis próxima.</li> <li>▪ B2.13. Redondeo de números naturais ás decenas, centenas e millares.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.2.1. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.2.2. Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformacións doutros.</li> </ul>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.14. Fraccións equivalentes, redución de dúas ou máis fraccións a común denominador.</li> <li>▪ B2.12. Redondeo de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima.</li> <li>▪ B2.15. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.3. Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situación de resolución de problemas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.3.1. Reduce dúas ou máis fraccións a común denominador e calcula fraccións equivalentes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.3.2. Redondea números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.3.3. Ordena fraccións aplicando á relación entre fracción e número decimal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.16. Estimación de resultados.</li> <li>▪ B2.17. Comprobación de resultados</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.4. Utilizar os números enteiros,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.4.1. Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e g	mediante estratexias aritméticas. B.2.18. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais.	decimais e fraccionarios para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá.	MTB2.4.2. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e resolución de problemas.	CMCT CCL
			MTB2.4.3. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.	CMCT CAA
g	B.2.19. Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división. B.2.20. Identificación e uso dos termos propios da división. B.2.21. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. B.2.22. Operacións con fraccións. B.2.23. Operacións con números decimais. B.2.24. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división.	B.2.5. Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as propiedades destas, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado.	MTB2.5.1. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.	CMCT
			MTB2.5.2. Realiza operacións con números decimais.	CMCT
b g	B.2.16. Estimación de resultados. B.2.24. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. B.2.25. Automatización de algoritmos. B.2.26. Descomposición de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa.	B.2.6. Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.	MTB2.6.1. Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiás.	CMCT CAA
			MTB2.6.2. Descompón de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa, números menores de un millón, atendendo o valor de posición das súas cifras.	CMCT
			MTB2.6.3. Identifica múltiplos e divisores empregando as táboas de multiplicar.	CMCT

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.27. Descomposición de números naturais atendendo o valor de posición das súas cifras.</li> <li>▪ B2.28. Construción de series ascendentes e descendentes.</li> <li>▪ B2.29. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado.</li> <li>▪ B2.30. Obtención de todos os divisores de calquera número menor 100.</li> <li>▪ B2.31. Descomposición de números decimais atendendo o valor de posición das súas cifras.</li> <li>▪ B2.32. Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental.</li> <li>▪ B2.33. Utilización da calculadora.</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.6.4. Calcula os primeiros múltiplos dun número dado.</li> <li>▪ MTB2.6.5. Calcula todos os divisores de calquera número menor de 100.</li> <li>▪ MTB2.6.6. Calcula o mcm e o mcd.</li> <li>▪ MTB2.6.7. Descompón números decimais atendendo o valor de posición das súas cifras.</li> <li>▪ MTB2.6.8. Elabora e emprega estratexias de cálculo mental.</li> <li>▪ MTB2.6.9. Estima e redondea o resultado de un cálculo valorando a resposta.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CMCT CAA</li> <li>▪ CMCT CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.17. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas.</li> <li>▪ B2.34. Resolución de problemas da vida cotiá.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.7. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB2.7.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia do seu uso.</li> <li>▪ MTB2.7.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<b>BLOQUE 3. MEDIDA</b>				

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b e g	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Elección da unidade máis axeitada para a expresión dunha medida.</li> <li>▪ B3.2. Realización de medicións.</li> <li>▪ B3.3. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas e superficies de obxectos e espazos coñecidos; elección da unidade e dos instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.1.1. Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies; elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.1.2. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis axeitada para a expresión dunha medida.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
g	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.4. Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude.</li> <li>▪ B3.5. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.</li> <li>▪ B3.6. Comparación de superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.2. Operar con diferentes medidas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.2.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa e superficie en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.2.2. Expresa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade ou masa dada en forma complexa e viceversa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.2.3. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
g	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.8. Unidades de medida do tempo e as súas relación.</li> <li>▪ B3.9. Equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.</li> <li>▪ B3.10. Lectura en reloxos analóxicos e dixitais.</li> <li>▪ B3.11. Cálculos con medidas temporais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.3. Coñecer as unidades de medida do tempo e as súas relación, utilizándoas para resolver problemas da vida diaria.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.3.1. Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.4.1. Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>
g	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.12. O sistema sesaxesimal.</li> <li>▪ B3.13. O ángulo como unidade de</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.4. Coñecer o sistema sesaxesimal para realizar cálculos con</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB3.4.1. Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> </ul>



ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	medida dun ángulo. Medida de ángulos.	medidas angulares.	▪ MTB3.4.2. Mide ángulos usando instrumentos convencionais.	▪ CMCT
<b>BLOQUE 4. XEOMETRÍA</b>				
▪ g	▪ B4.2. Ángulos en distintas posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice...	▪ B4.1. Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender situacións da vida cotiá.	▪ MTB4.1.1. Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice... ▪ MTB4.1.2. Traza unha figura plana simétrica doutra respecto dun eixe.	▪ CMCT ▪ CMCT
<b>BLOQUE 5. ESTATÍSTICA E PROBABILIDADE</b>				
▪ b ▪ g	▪ B5.1. Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas. ▪ B5.2. Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. ▪ B5.3. Realización e interpretación de gráficas sinxelas: diagramas de barras, poligonais e sectoriais.	▪ B5.1. Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao contorno inmediato.	▪ MTB5.1.1. Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. ▪ MTB5.1.2. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas.	▪ CMCT ▪ CAA ▪ CMCT ▪ CAA
▪ b ▪ e ▪ g	▪ B5.4. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas.	▪ B5.2. Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro, máis ou menos probable) de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar o dito resultado.	▪ MTB5.2.1. Realiza análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas.	▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL
▪ b ▪ g	▪ B5.5. Carácter aleatorio dalgunhas experiencias.	▪ B5.3. Observar e constatar que hai sucesos imposibles, sucesos que case toda seguridade prodúcense ou que se repiten, sendo máis ou menos probable esta repetición.	▪ MTB5.3.1. Identifica situacións de carácter aleatorio. ▪ MTB5.3.2. Realiza conxecturas e estimacións sobre algúns xogos (moedas, dados, cartas, loterías...).	▪ CMCT ▪ CMCT ▪ CAA

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ g</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B5.6. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade dun suceso.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B5.4. Identificar e resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB5.4.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios...), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as consecuencias destas e a conveniencia da súa utilización.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ MTB5.4.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e propoñendo outras formas de resolvelo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>

## METODOLOXÍA (aplicada no 1º e 2º trimestre)

Potenciarase un enfoque globalizador e interdisciplinario que teña en conta a transversalidade da aprendizaxe fundamentada en competencias.

A selección dos contidos e as metodoloxías activas e contextualizadas deben asegurar o desenvolvemento das competencias clave ao longo de toda a etapa.

Os métodos utilizados deben partir da perspectiva do profesorado como persoal orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial no alumnado; ademais, deben enfocarse á realización de tarefas ou situacións-problema nas que o alumnado debe resolver facendo uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos matemáticos, destrezas, actitudes e valores. Así mesmo, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo, terase en conta a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe.

As estruturas de aprendizaxe cooperativa posibilitarán a resolución conxunta das tarefas e dos problemas, e potenciarán a inclusión do alumnado.

Resulta fundamental a motivación por aprender nos alumnos e nas alumnas, polo que deberemos xerar neles e nelas a curiosidade e a necesidade de adquirir e aplicar coñecementos, destrezas, actitudes e valores.

O traballo por proxectos axudaralle ao alumnado a organizar o seu pensamento favorecendo nel a reflexión, a crítica, a elaboración de hipóteses e a tarefa investigadora a través dun proceso no que cada un asume a responsabilidade da súa aprendizaxe, aplicando os seus coñecementos e habilidades a proxectos reais. Aplicaremos diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado como por exemplo o portfolio, mapas mentais, diarios, debates, probas específicas, solución de problemas...

Elaboraremos diferentes tipos de materiais, adaptados aos distintos niveis e aos diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe dos alumnos e das alumnas, co obxecto de atender a diversidade na aula e personalizar os procesos de construción das aprendizaxes. Débese potenciar o uso dunha variedade de materiais e recursos, considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe que permiten o acceso a recursos virtuais.

Tentaremos potenciar a implicación das familias no proceso de ensino-aprendizaxe. A súa colaboración redundará positivamente no rendemento e nos resultados académicos do alumnado.

## 4.3 ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

### CONTRIBUCIÓN DA ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

As competencias non se estudan, nin se ensinan, adéstranse. Para iso, xeraremos tarefas de aprendizaxe onde favorezamos nos alumnos a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Os **elementos transversais**, tales como, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as Tecnoloxías da Información e da Comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaranse desde todas as áreas posibilitando e fomentando que o proceso de ensinanza-aprendizaxe dos alumnos sexa o máis completo posible.

O desenvolvemento de **valores** presentes tamén en todas as áreas axudará a que os nosos alumnos aprendan a desenvolverse desde uns determinados valores que constrúan unha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir.

A diversidade de alumnos cos seus estilos de aprendizaxe diferente levaranos a traballar desde as **diferentes potencialidades** con que contan, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder darlles resposta ás súas necesidades.

Nesta área incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático.

#### ***Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía***

A área contribúe de forma substancial á competencia básica en ciencia e tecnoloxía xa que moitas das aprendizaxes que integra están totalmente centradas na interacción do ser humano co mundo que o rodea. A competencia vaise construíndo a través da apropiación de conceptos e habilidades que permiten interpretar o mundo físico próximo, así como do achegamento a determinados trazos do método co que se constrúe o coñecemento científico: saber definir problemas, estimar solucións posibles, elaborar estratexias, deseñar pequenas investigacións, analizar resultados e comunicalos.

A área, por outra parte, axúdalle ao alumnado a construír un coñecemento da realidade que, partindo das súas propias vivencias, percepcións e representacións, sexa progresivamente máis obxectivo e compartido, ademais de proporcionarlle os instrumentos necesarios para comprender, explicar e actuar nesa realidade. Así mesmo, contribúe de xeito significativo á educación para a sustentabilidade, desenvolvendo habilidades e competencias que fomentan o uso responsable dos recursos naturais, a conservación da diversidade natural, o consumo racional, a protección da saúde individual e colectiva, a repartición equitativa da riqueza e a solidariedade global e interxeracional.

A área ofrece a posibilidade de utilizar as ferramentas matemáticas en contextos significativos de uso, tales como: lectura de mapas; comprensión e realización de escalas; lectura, representación interpretación e comunicación de gráficas; emprego de unidades de medida, etc., contribuindo así ao desenvolvemento da competencia matemática.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar co ámbito natural de xeito respectuoso.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sustentable.
- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Aplicarlle as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

### ***Comunicación lingüística***

A área contribúe de forma substancial a esta competencia porque a información aparece como elemento imprescindible dunha boa parte das súas aprendizaxes. A información preséntase en diferentes códigos, formatos e linguaxes e require, xa que logo, procedementos diferentes para a súa comprensión. Ler un mapa, interpretar un gráfico ou observar un fenómeno, esixe procedementos diferenciados de busca, selección, organización e interpretación que son obxecto prioritario de aprendizaxe na área.

O alumnado deberá diferenciar progresivamente entre a linguaxe que fai posible a comunicación entre as persoas e a que utiliza a ciencia para explicar os feitos e fenómenos. Empregarase tanto a linguaxe oral coma a escrita, a gráfica ou a simbólica. É importante o vocabulario específico utilizado pola área. Ademais da contribución da área ao aumento significativo da riqueza do vocabulario específico, na medida que, nos intercambios comunicativos se valore a claridade, exposición, rigor no emprego dos termos, a estruturación do discurso, a sintaxe, etc..., estarase desenvolvendo esta competencia.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta do interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

### ***Competencia dixital***

A área inclúe explicitamente os contidos que conducen á alfabetización dixital, coñecemento cuxa aplicación contribuirá ao desenvolvemento da competencia dixital. A utilización básica do ordenador, o manexo dun procesador de textos e a busca guiada na internet, contribúen de forma decisiva ao desenvolvemento desta competencia. As TIC constitúen un acceso rápido e sinxelo á información sobre o medio. Ademais é unha

ferramenta atractiva, motivadora e facilitadora das aprendizaxes, pois permite aproximar seres vivos, reaccións químicas ou fenómenos físicos á súa experiencia.

Adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

### ***Conciencia e expresións culturais***

Esta competencia, con respecto á área de Ciencias da Natureza, require os coñecementos que lles permitan acceder ás distintas manifestacións da herdanza cultural nos ámbitos tecnolóxicos e ambientais.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

### ***Competencias sociais e cívicas***

Desde a área de Ciencias da Natureza contribuiremos a esta competencia na medida que os alumnos desenvolverán as súas habilidades de relación social e respecto nos traballos grupais, así como no uso de novas metodoloxías como o traballo por proxectos ou as aprendizaxes baseadas en problemas que requirirán dunha maior autonomía e capacidade de reacción do alumnado de modo que se potencien estas habilidades.

Os indicadores desta competencia poden facilitar o adestramento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a colaboración activa en ámbitos de participación establecidos.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

### ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

A área de Ciencias da Natureza inclúe contidos directamente relacionados co desenvolvemento do sentido de iniciativa persoal ao ensinar a tomar decisións desde o coñecemento dun mesmo, tanto no ámbito escolar coma na planificación de forma autónoma e creativa de actividades de lecer. A planificación e xestión de proxectos de traballo ben de forma individual ou en equipo, contribúen ao desenvolvemento desta competencia xa que implican transformar as ideas en accións, afrontar os problemas e aprender dos erros, calcular e asumir riscos, elixir con criterio propio, ser perseverante e responsable, ser creativo e emprendedor, manter a motivación, ser crítico e manter a autoestima e tamén obriga a dispoñer de habilidades sociais de relación e liderado de proxectos. Nesta área o traballo por proxectos ou a aprendizaxe baseada en problemas farán que o alumno adquira todas estas destrezas.

Neste caso, os descritores que se van adestrar serán:

- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
- Darlle prioridade á consecución de obxectivos grupais fronte a intereses persoais.

### ***Aprender a aprender***

Para que esta área contribúa ao desenvolvemento da competencia para aprender a aprender, deberá orientarse de maneira que se favoreza o desenvolvemento de técnicas para aprender, para organizar, memorizar e recuperar a información, tales como resumos, esquemas ou mapas mentais que resultan especialmente útiles nos procesos de aprendizaxe desta área. Por outra banda, a reflexión sobre que se aprendeu, como e o esforzo por contalo, oralmente e por escrito, contribuirá ao desenvolvemento desta competencia.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serán:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...

## CONCRECIÓN CURRICULAR

ÁREA	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<b>BLOQUE 1 - INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ h</li> <li>▪ i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1. Iniciación á actividade científica.</li> <li>▪ B1.2. Emprego de diferentes fontes de información.</li> <li>▪ B1.3. Lectura de textos propios da área.</li> <li>▪ B1.4. Utilización das tecnoloxías da información e comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e comunicar conclusións sobre os traballos realizados.</li> <li>▪ B1.5. Uso progresivamente autónomo do tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, imaxes etc.).</li> <li>▪ B1.6. Xestión de ficheiros.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facer predicións sobre sucesos naturais, integrar datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes directa e indirectas e comunicando os resultados en diferentes soportes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, obtén conclusións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.1.2. Expressa oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.1.4. Manexa estratexias axeitadas para acceder á información dos textos de carácter científico.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.1.6. Coñece e aplica estratexias de acceso e traballo na rede.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ c</li> <li>▪ d</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.7. Aproximación experimental a cuestións científicas próximas á súa realidade.</li> <li>▪ B1.8. Traballo individual e cooperativo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan a través dun experimento ou dunha experiencia.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul>



ÁREA	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e h i	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.9. A igualdade entre homes e mulleres.</li> <li>▪ B1.10. A conduta responsable.</li> <li>▪ B1.11. A relación cos demais. A resolución pacífica de conflitos.</li> <li>▪ B2.12. Toma de decisións: criterios e consecuencias.</li> <li>▪ B1.13. Desenvolvemento de hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade. Técnicas de traballo. Recursos e técnicas de traballo individual.</li> <li>▪ B1.14. Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes, na aula e no centro.</li> <li>▪ B1.15. Emprego de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade.</li> <li>▪ B1.16. Elaboración de protocolos de uso das TIC na aula.</li> <li>▪ B1.17. Valoración da necesidade de controlar o tempo destinado ás tecnoloxías da información e da comunicación e do seu poder de adición.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.3. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros/as, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.3.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.3.2. Coñece e emprega as normas de uso e de seguridade dos instrumentos, dos materiais de traballo e das tecnoloxías da información e comunicación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CD</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.3.3. Utiliza algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul>
a b c e	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.18. Planificación e realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións, formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.4. Realizar proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións e presentar informes coas conclusións en diferentes soportes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.4.1. Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>

ÁREA	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> <li>▪ i</li> </ul>	<p>montando, realizando e extraendo conclusións e presentando informes en diferentes soportes.</p>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB1.4.2. Presenta un informe, de forma oral ou escrita, empregando soportes variados, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet) cando traballa de forma individual ou en equipo na realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<b>BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ e</li> <li>▪ h</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. As funcións vitais no ser humano: recoñecemento da nutrición como unha función vital para os seres humanos.</li> <li>▪ B2.2. Identificación dos aparellos relacionados con ela (aparellos respiratorios, dixestivo, circulatorio e excretor).</li> <li>▪ B2.3. Recoñecemento das características básicas do sistema reprodutor humano e as diferenzas entre sexos. Funcionamento do sistema reprodutor.</li> <li>▪ B2.4. Descrición dos sentidos e do sistema nervioso e valoración da súa importancia en relación co medio e co resto dos seres humanos.</li> <li>▪ B2.5. O aparello locomotor.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB2.1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano.</li> <li>▪ CNB2.1.2. Identifica as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ c</li> <li>▪ d</li> <li>▪ h</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.6. Saúde e enfermidade. Principais enfermidades que afectan aos aparellos e sistemas do organismo humano.</li> <li>▪ B2.7. Hábitos saudables para prevenir enfermidades.</li> <li>▪ B2.8. Trastornos alimenticios.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.3. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables, coñecendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB2.3.1. Investiga sobre enfermidades relacionadas cunha alimentación inadecuada e presenta conclusións en diversos soportes.</li> <li>▪ CNB2.3.2. Coñece os principios das dietas equilibradas, e elabora menús variados identificando ás prácticas saudables.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> </ul>

ÁREA	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ k</li> <li>▪ m</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.9. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.</li> <li>▪ B2.10. Tipos de dietas. Elaboración de menús saudables. Clasificación de alimentos. Análise de etiquetas de produtos.</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB2.3.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CSC</li> </ul>
<b>BLOQUE 3. OS SERES VIVOS</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ e</li> <li>▪ h</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Seres vivos e seres inertes. Diferenciación.</li> <li>▪ B3.2. Organización interna dos seres vivos e estrutura dos seres vivos. células, tecidos: tipos; órganos; aparellos e sistemas: principais características e funcións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparellos e sistemas. Identificar as principais características e funcións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB3.1.1. Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas, nomeando as principais características e funcións de cada un deles.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB3.2.2. Utiliza guías na identificación científica de animais vertebrados, invertebrados e plantas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ e</li> <li>▪ h</li> <li>▪ i</li> <li>▪ l</li> <li>▪ o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.6. As relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias.</li> <li>▪ B3.7. Características e compoñentes dun ecosistema.</li> <li>▪ B3.8. Observación e estudo dun ecosistema próximo, recoller datos, facer hipóteses e recollendo os resultados en diferentes soportes.</li> <li>▪ B3.9. Actuacións humanas que modifican o medio natural. Extinción de especies.</li> <li>▪ B3.10. Interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos.</li> <li>▪ B3.11. Emprego de medios tecnolóxicos para o estudo dos seres vivos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.3. Investigar as características de ecosistemas do seu contorno mediante a recollida de datos, facendo hipóteses, empregando diversas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes, mostrando interese pola rigorosidade e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CNB3.3.1. Coñece e explica, con rigorosidade, as principais características e compoñentes dun ecosistema.</li> <li>▪ CNB3.3.2. Investiga con criterio científico, ecosistemas próximos e presenta resultados en diferentes soportes.</li> <li>▪ CNB3.3.3. Identifica algunhas actuacións humanas que modifican o medio natural e as causas de extinción de especies e explica algunhas actuacións para o seu coidado.</li> <li>▪ CNB3.3.4. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos para a observación científica.</li> <li>▪ CNB3.3.5. Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utiliza os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados e comunica de xeito oral e escrito os resultados.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> </ul>



## METODOLOXÍA (aplicada no 1º e 2º trimestre)

Os contidos da área de Ciencias da Natureza están interrelacionados cos doutras áreas polo que se potenciará un enfoque globalizador e interdisciplinario que teña en conta a transversalidade da aprendizaxe baseada en competencias. Fomentárase a estreita colaboración entre o profesorado no desenvolvemento curricular e na transmisión de información sobre as aprendizaxes do alumnado.

Os contidos serán traballados na aula arredor da realización de tarefas integradas que faciliten a contextualización de aprendizaxes, proxectos, pequenas investigación no medio, actividades de experimentación, resolución de problemas e realización de debates sobre temas de actualidade.

A aprendizaxe cooperativa posibilitará a resolución conxunta de tarefas, proxectos e investigación, fomentará hábitos de traballo en equipo, a resolución pacífica de conflitos e potenciará unha adecuada atención á diversidade.

Aplicarásese variedade de materiais e recursos para a avaliación do desempeño do alumnado (debates, xornais, probas, observación directa, resolución de problemas,...).

Potenciarase a variedade de materiais e recursos considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso ensino aprendizaxe.

Nesta área cobra relevancia a aprendizaxe por descubrimento, que se basea na idea de que para aprender ciencia hai que facer ciencia, e aposta por unha construción activa de coñecemento por parte do alumnado. Este enfoque supón que os alumnos e as alumnas constrúen coñecemento polas súas interaccións co mundo material ou cos seres vivos. A función do docente é a preparación de materiais e situacións adecuadas a este obxectivo.

Podemos diferenciar os seguintes pasos na investigación na aula:

- a) Formular interrogantes sobre fenómenos e situacións do mundo natural que resulten de interese para o alumnado.
- b) Exposición dos seus coñecementos iniciais sobre o problema presentado.
- c) Discusión e acordo sobre o deseño da investigación.
- d) Desenvolvemento da investigación seguindo o deseño pautado.
- e) Procesamento significativo da información obtida, construindo coñecementos que lles dean resposta adecuada aos problemas investigados.
- f) Formulación de novos interrogantes como resultado das observacións e experiencias realizadas.

## 4.4 ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

Traballar por competencias na aula supón unha reflexión e unha reconfiguración dos contidos desde un enfoque de aplicación que permita o adestramento destas. As competencias non se estudan, nin se ensinan, adéstranse. Para iso, xeraremos tarefas de aprendizaxe onde favorezamos nos alumnos a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Respectando o tratamento específico nalgúns áreas, os **elementos transversais**, tales como, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional se traballarán desde todas as áreas posibilitando e fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe dos alumnos sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento de **valores** presentes tamén en todas as áreas axudará a que os nosos alumnos aprendan a desenvolverse desde uns determinados valores que constrúan unha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir.

A diversidade de alumnos cos seus estilos de aprendizaxe diferente levaranos a traballar desde as **diferentes potencialidades** con que contan, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

### CONTRIBUCIÓN DA ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

#### ***Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía***

A área contribúe de forma substancial á Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía. Así mesmo ofrece o uso de ferramentas matemáticas, tales como medidas, escalas, táboas ou representacións gráficas, contribuindo así ao desenvolvemento da competencia matemática para a resolución de tarefas e problemas da vida cotiá. Ao mesmo tempo, debe potenciar a interacción co mundo físico, xa que moitas das aprendizaxes integradoras están totalmente centrados na interacción do ser humano co mundo que o rodea. Así se vai desenvolvendo a competencia que permite interpretar o mundo físico, o achegamento ao método científico e tecnolóxico: saber definir problemas, estimar solucións posibles, elaborar estratexias, deseñar pequenas investigacións, analizar resultados e comunicalos.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no medio natural e as repercusións para a vida futura.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas e comprender o que acontece a noso arredor.

- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

### ***Comunicación lingüística***

A área de Ciencias Sociais contribúe significativamente a fomentar e mellorar a comunicación e o diálogo no alumnado, a estruturación do discurso, a capacidade de síntese e, polo tanto, o desenvolvemento da Competencia en comunicación lingüística.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e clara, calquera tipo de información.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta.

### ***Competencia dixital***

Contribúe tamén de forma relevante, á Competencia dixital. En primeiro lugar, a información aparece como elemento imprescindible dunha boa parte das aprendizaxes da área, esta información preséntase en diferentes códigos, formatos e linguaxes e require, polo tanto, procedementos diferentes para a súa comprensión. Ler un mapa, interpretar un gráfico, observar un fenómeno ou utilizar unha fonte histórica, esixe o uso de procedementos diferenciados de busca, selección, organización e interpretación, que son obxecto de aprendizaxe, nesta área.

Adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

### ***Conciencia e expresións culturais***

A contribución da área á Competencia conciencia e expresións culturais céntrase no coñecemento das manifestacións culturais, a valoración da súa diversidade e o recoñecemento daquelas que forman parte do patrimonio.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.

### ***Competencias sociais e cívicas***

Respecto das competencias sociais e cívicas hai que considerar dous ámbitos. Por un lado as relacións próximas (a familia, os amigos/ás, os compañeiros/ás, etc.), que requiren favorecer a toma de conciencia persoal de emocións e sentimentos e o

desenvolvemento de actitudes de comunicación, diálogo, de resolución de conflitos con asertividade. Un segundo ámbito é aquel que transcende as relacións próximas ao alumnado, abordar o barrio, o municipio, a comunidade, o estado, a Unión Europea, etc. Comprender a súa organización, as súas funcións e os mecanismos de participación da cidadanía, vai máis alá dos aspectos conceptuais e require da aprendizaxe de destrezas sociais e actitudes.

Esta área convértese así nun espazo privilexiado para reflexionar sobre os conflitos, asumir responsabilidades con el respecto ao grupo, aceptar e elaborar normas de convivencia, tanto en situacións reais que hai que resolver diariamente coma nas propias do ámbito social en que se vive.

Os indicadores desta competencia poden facilitar o adestramento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución española.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a colaboración activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

### ***Aprender a aprender***

A aprendizaxe das Ciencias Sociais contribuirá ao desenvolvemento da competencia aprender a aprender, mediante desenvolvemento de técnicas para tratar a información: a realización de resumos, esquemas ou mapas conceptuais que resultan especialmente útiles nos procesos de aprendizaxe. Por outra parte, a reflexión e a expresión oral e escrita sobre que se aprendeu, como e para que, contribuirá ao desenvolvemento desta competencia.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serán:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.



### ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

Inclúense contidos directamente relacionados co desenvolvemento da competencia Sentido de iniciativa e espírito emprendedor, ao ensinar a tomar decisións e iniciativas de forma autónoma e creativa de actividades de ocio.

Neste caso, os descritores a adestrar serían:

- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Priorizar a consecución de obxectivos grupais a intereses persoais.
- Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.
- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.

## CONCRECIÓN CURRICULAR

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<b>BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ d</li> <li>▪ e</li> <li>▪ h</li> <li>▪ i</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das súas fases e a súa aplicación nas Ciencias sociais. Proposta de traballo que xurda dun problema, acontecemento ou inxuedanza e que supoña un proceso de investigación e acción que garanta participación activa do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes.</li> <li>▪ B1.2.Busca e selección de información empregando as TIC e outras fontes (directas e indirectas), organización, análise, documentación do proceso (mediante uso do cartafoles) e comunicación das conclusións.</li> <li>▪ B1.3.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. Iniciativa emprendedora.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1.Realizar un traballo de investigación que supoña a busca, selección e organización de información sobre fenómenos previamente delimitados, a realización dun produto, a documentación do proceso e a comunicación do resultados.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB1.1.1.Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB1.1.3.Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ c</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.4.Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material.</li> <li>▪ B1.5.Participación activa e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.2.Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitando un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<p>construtiva na vida social, uso das normas de convivencia.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>B1.6.A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos.</li> </ul>	<p>esfuerzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB1.2.2.Adopta un comportamento responsable, construtivo e solidario, respectando diferentes ideas e achegas nos debates e recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>e</li> <li>h</li> <li>i</li> <li>o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B1.7.Utilización da terminoloxía propia da área.</li> <li>Organización de ficheiros temáticos de termos propios da área.</li> <li>B1.8.Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico).</li> <li>A prensa escrita e dixital como fonte de información.</li> <li>B1.9.Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B1.3.Coñecer e utilizar as palabras claves e conceptos necesarios para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais, así como comprender diferentes linguaxes recollidos en textos de carácter social, xeográfico ou histórico.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB1.3.1.Emprega de maneira axeitada o vocabulario adquirido para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CMCCT</li> <li>CSC</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>CCB1.3.2.Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e /ou escritos de carácter xeográfico, social e histórico.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CMCCT</li> <li>CSC</li> <li>CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB1.3.3.Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CD</li> <li>CMCCT</li> <li>CSC</li> </ul>
<b>BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>h</li> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.1.O Universo: galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.1.Explicar como é e de que forma se orixinou o Universo e os seus principais compoñentes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB2.1.1.Describe como é e de que forma se orixinou o Universo e explica os seus principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CMCCT</li> <li>CCL</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>h</li> <li>e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.2.O sistema Sslar: o Sol e os planetas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.2.Describir as características principais do Sistema Solar identificando diferentes tipos de astros e as súas características.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB2.2.1. Describe as características, compoñentes do Sistema Solar, localizando o Sol no centro do mesmo e os planetas segundo a súa proximidade.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CMCCT</li> <li>CCL</li> </ul>

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h e g	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.3.O planeta Terra e a Lúa. Características.</li> <li>▪ B2.4. Movementos terrestres e as súas consecuencias: as estacións do ano, día e noite, fusos horarios.</li> <li>▪ B2.5.A translación da Lúa: as fases lunares. Eclipses e mareas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– B2.3. Localizar o planeta Terra e a Lúa no sistema solar, explicando as súas características, movementos, consecuencias e calcular os fusos horarios.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.3.1. Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe do xiro e os polos xeográficos, asocia as estacións do ano ao seu efecto combinado e calcula os fusos horarios.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.3.2.Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e como unidades para medir o tempo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.3.3.Define a translación da Lúa identificando e nomeando as fases lunares.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
h g e i	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.6.Cartografía. Planos, mapas e planisferios. Mapas temáticos.</li> <li>▪ B2.7. Escalas e signos convencionais dun mapa.</li> <li>▪ B2.8.Orientación no espazo: técnicas, instrumentos e estratexias.</li> <li>▪ Elaboración dun itinerario coa axuda de ferramentas dixitais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.4.Describir correctamente planos e mapas, incluíndo os planisferios, interpretando a súa escala e signos convencionais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.4.1.Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, define que é a escala nun mapa e emprega e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.5.1.Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan en España.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
e g h o	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.9.O clima e factores climáticos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.5.Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores determinan o clima en España.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.5.1.Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan en España.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
e g h o	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.10.As grandes zonas climáticas do planeta.</li> <li>▪ B2.11.Tipos de climas de España e as súas zonas de influencia. O clima en Galicia.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.6.Recoñecer as zonas climáticas mundiais e os tipos de clima de España identificando algunhas das súas características básicas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.6.1.Explica que é unha zona climática, nomeando as tres zonas climáticas do planeta e describindo as súas características principais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB2.6.2 Describe e sinala nun mapa os tipos de climas de España, e as zonas ás que afecta cada un, interpretando e analizando climogramas de distintos territorios de España e relacionándoos co clima ao que pertence.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h i o	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.12.A paisaxe: elementos que a forman, tipos de paisaxes.</li> <li>B2.13.Características das principais paisaxes de España.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.7.Explicar que é unha paisaxe, identificar os principais elementos que a compoñen e as características das principais paisaxes de España</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB2.7.1.Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características das principais paisaxes de España valorando a súa diversidade.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CAA</li> </ul>
e h io	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.14.A diversidade xeográfica das paisaxes de España: relevo e hidrografía.</li> <li>B2.15.O relevo e a rede hidrográfica de Galicia. Utilización de sistemas de información xeográfica.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.8.Describir as características do relevo de España e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en España e as súas vertentes hidrográficas.</li> <li>CSB2.8.2.Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de España.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CMCCT</li> <li>CMCCT</li> </ul>
a b h	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.16.A intervención humana no medio. Estudo de campo das consecuencias da intervención humana na contorna.</li> <li>B2.17.A contaminación e o cambio climático.</li> <li>B2.18.Desenvolvemento sostible e consumo responsable.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B2.9.Explicar a importancia da intervención humana no medio e favorecer o desenvolvemento sostible.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB2.9.1.Explica a importancia do coidado do medio, así como as consecuencias da acción humana neste.</li> <li>CSB2.9.2.Favorece o desenvolvemento sostible e o consumo responsable.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CAA</li> </ul>
<b>BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE</b>				
a d h	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.1.A Constitución de 1978.</li> <li>B3.2.Dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.1.Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español, así como os dereitos, deberes e liberdades recollidos nesta.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB3.1.1.Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica a importancia que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CCL</li> </ul>
a d h	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.3.Forma de goberno: a monarquía parlamentaria.</li> <li>B3.4.As principais institucións políticas e as súas funcións. Elaboración de organigramas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.2.Identificar as institucións políticas que se derivan da Constitución. Funcións e organización.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSB3.2.1.Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización.</li> <li>CSB3.2.2.Identifica e comprende a división de poderes do Estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución para cada un deles.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CCL</li> <li>CCL</li> <li>CSC</li> </ul>

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ d</li> <li>▪ h</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.5.Entidades territoriais e órganos de goberno. As comunidades autónomas, as cidades autónomas e as provincias.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.3.Describir a organización territorial do Estado español así como os órganos de goberno.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSB3.3.1.Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades autónomas que forman España, así como as súas provincias.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> </ul>

## METODOLOXÍA (aplicada no 1º e 2º trimestre)

As orientacións metodolóxicas que guiarán os procesos de ensino aprendizaxe desta área, formarán parte de propostas pedagóxicas que consideren a atención á diversidade e o acceso de todo o alumnado á educación común. Así mesmo, empregará métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmo e promovan o traballo en equipo.

Planificaranse actividades para fomentar o desenvolvemento dos valores sobre a igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero, e dos valores inherentes ao principio de igualdade de trato e a non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social. Facilitarase á súa vez a adquisición de valores no alumnado que contribúan ao desenvolvemento social e equitativo a situacións de risco derivadas da utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, así como a protección ante emerxencias e catástrofes. Complementaranse accións para un desenvolvemento adecuado dunha vida activa, saudable e autónoma, dándolle importancia á convivencia pacífica, a tolerancia, a prudencia, a autorregulación, o diálogo e a empatía.

A orientación da práctica educativa nesta área abordará a formulación de problemas de progresiva complexidade, desde formulacións descritivas cara a problemas que demanden análise e valoracións de carácter global, partindo da propia experiencia dos distintos alumnos e alumnas, e mediante a realización de debates e visitas a lugares de especial interese, entre outras.

A metodoloxía didáctica nesta etapa educativa será fundamentalmente activa, participativa e investigadora, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado na aula. Deberá integrar referencias á vida cotiá e potenciar o desenvolvemento das competencias básicas desde unha perspectiva transversal.

En cada bloque de contidos dos que se compón a área de Ciencias Sociais débese ter en conta algúns principios metodolóxicos globais: utilización de diferentes tipos de textos, cadros e gráficos, que sexan útiles para identificar e localizar obxectos e feitos xeográficos e explicar a súa distribución, a distintas escalas.

Terá especial interese que o alumnado aprenda a utilizar mapas e algunha representación gráfica adecuada para a identificación e a análise de procesos históricos. É importante que o alumnado desenvolva a curiosidade por coñecer as formas de vida humana no pasado e que valore a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia como patrimonio cultural que hai que coidar e legar. Neste bloque desenvólvese, a capacidade para valorar e respectar o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico, e asumir as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora.

Por outro lado, o alumnado do século XXI non pode estar afastado do coñecemento das tecnoloxías propias deste século; así pois, terá a posibilidade de aprender a utilizar, de forma responsable, as posibilidades que as Tecnoloxías da Información e a Comunicación ofrecen para o desenvolvemento das súas capacidades artísticas.

Debemos de ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais, polo que haberá que poñer en xogo diferentes habilidades para que eles propiamente coñezan onde residen as súas fortalezas. Estas fortalezas individuais do alumnado axudaranos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas desde a **Teoría das Intelixencias Múltiples** como posibilidade para que todo o alumnado chegue a adquirir todos aqueles aspectos que necesitan para poder desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Co **traballo** en grupo colaborador adestraranse as diferentes habilidades e destrezas para chegar á reflexión e o discernimento do desenvolvemento dunha vida social activa, respectuosa e enriquecedora.

Os contidos da área están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a un **contexto real**. Será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e aplícalo a proxectos reais próximos ao alumnado.

## 4.5 ÁREA DE VALORES SOCIAIS E CÍVICOS

### CONTRIBUCIÓN DA ÁREA DE VALORES SOCIAIS E CÍVICOS AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Respectando o tratamento específico nalgunhas áreas, os **elementos transversais**, tales como, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaranse desde todas as áreas posibilitando e fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento de **valores** presentes tamén en todas as áreas axudará a que os nosos estudantes aprendan a desenvolverse desde uns determinados valores que constrúan unha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir.

A diversidade do alumnado cos seus estilos de aprendizaxe diferente levaranos a traballar desde as **diferentes potencialidades** con que contan, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

#### **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía**

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade elementos e razoamentos matemáticos para enfrontarse a aquelas situacións cotiás que os precisan. Así mesmo, esta competencia ofrece a posibilidade de empregar o razoamento lóxico, analizar e axuizar a partir de conflitos, resolución de problemas e xuízos morais, os problemas sociais e históricos.

Os descritores que podemos traballar serán:

- Interactuar co ámbito natural de forma respectuosa.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.



- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas e comprender o que acontece ao noso arredor.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

### ***Comunicación lingüística***

Para o bo desenvolvemento desta competencia nesta área, será decisivo o fomento da lectura a través de libros e de fragmentos de textos escollidos para comentar na aula con dúas finalidades: mellorar a comprensión lectora e a adquisición de destrezas para a expresión escrita, e adquirir identidade sobre o que significa unha sociedade cívica, co fin de favorecer o coñecemento dos valores, os dereitos e os deberes destacados nos dereitos humanos. Trataremos desde esta área, que adquiran as destrezas comunicativas tanto orais coma escritas; para iso, procuraremos adestrar polo menos un descritor en cada unha das unidades didácticas.

Os descritores que podemos utilizar serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Gozar coa lectura.
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, as normas ortográficas e as gramaticais para elaborar textos escritos.
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Compoñer distintos tipos de textos de forma creativa e con sentido literario.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou en materias diversas.

### ***Competencia dixital***

Desenvolver a competencia dixital desde esta área axudaranos a manexar ferramentas que posibiliten o acceso ao coñecemento e á vez, nos ensine o seu uso responsable; a devandita competencia favorecerá dous tipos de traballo: autónomo e participativo, nos que se fomentará a identidade persoal e a relación interpersoal, respectivamente, desde unhas bases sólidas nas que poidan empezar a xerar os seus propios criterios sobre situacións reais da sociedade na que viven.

Na área de Valores Sociais e Cívicos podemos adestrar os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

### ***Conciencia e expresións culturais***

A través desta competencia e desde esta área, posibilitase a adquisición de pautas sociais e cívicas persoais, interpersoais e interculturais para participar dunha forma eficaz e construtiva en sociedades cada vez máis diversificadas.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza nas expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

### ***Competencias sociais e cívicas***

A área de Valores Sociais e Cívicos pídenos que se facilite a construción da identidade individual e se potencien as relacións interpersoais para favorecer a convivencia de acordo a valores cívicos socialmente recoñecidos, polo que esta competencia fomentará todos aqueles aspectos que axuden ao alumnado a formarse como persoas e cidadáns participativos na mellora e no desenvolvemento dunha sociedade democrática. Os indicadores desta competencia poden facilitar o adestramento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito, referendado por unha norma suprema chamada Constitución española.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

### ***Aprender a aprender***

A competencia de aprender a aprender favorece a forma en que o proceso de ensino-aprendizaxe se vai consolidando no alumnado. As metodoloxías empregadas nesta área estarán relacionadas co traballo de investigación, de forma que a participación e a implicación do alumnado sexan reais, así como o recoñecemento e a aceptación das normas sociais e de convivencia.

Nesta área insístitirase na relación entre o progreso persoal e o académico, xa que iso supoñerá unha das bases para que se inicien na construción do seu propio proxecto persoal de vida.

Os descritores que poderíamos utilizar para adestrar esta competencia serían:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Planificar os recursos necesarios e os pasos que hai que realizar no proceso de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

### ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor beneficiará o alumnado, xa que se iniciará no autoconecemento a distintos niveis para poder desenvolver habilidades que o leven a tomar iniciativas emprendedoras. Estas facilitarían a asunción da complexa convivencia social, propiciando valores de interdependencia positiva e de cooperación de acordo cos valores, os dereitos e os deberes da sociedade na que se desenvolven.

Neste caso, os descritores a adestrar serían:

- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas.
- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou proxectos.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución dos obxectivos.
- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

# CONCRECIÓN CURRICULAR

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<b>BLOQUE 1. A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSOA</b>				
m k	B1.1. O autoconcepto. A autovaloración; os trazos de personalidade. A autoconciencia emocional. A respectabilidade e a dignidade persoal. O estilo persoal positivo.	B1.1. Construír o estilo persoal baseándose na respectabilidade e na dignidade persoal.	VSCB1.1.1. Actúa de forma respectabile e digna.	CSC CSIEE
m a	B1.2. As emocións. Identificación, recoñecemento, expresión e verbalización. Causas e consecuencias. Asociación pensamento-emoción. B1.3. O autocontrol. A regulación dos sentimentos. As estratexias de reestruturación cognitiva. A resiliencia.	B1.2. Estructurar un pensamento efectivo e independente empregando as emocións de forma positiva.	VSCB1.2.1. Utiliza, de xeito guiado, estratexias de reestruturación cognitiva. VSCB1.2.2. Aplica o autocontrol á toma de decisión e á resolución de conflitos. VSCB1.2.3. Expresa os seus sentimentos, necesidades e dereitos, á vez que respecta os dos e das demais nas actividades cooperativas.	CAA CSC CSIEE CSC CSIEE CCL
b	B1.4. A responsabilidade. O sentido do compromiso respecto a un mesmo e ás demais persoas. Valoración do erro como factor de aprendizaxe e mellora.	B1.3. Desenvolver o propio potencial, mantendo unha motivación intrínseca e esforzándose para o logro de éxitos individuais e compartidos.	VSCB1.3.1. Traballa en equipo valorando o esforzo individual e colectivo e asumindo compromisos para a consecución de obxectivos. VSCB1.3.2. Realiza unha autoavaliación responsable da execución das tarefas, expresando propostas de mellora.	CSC CSIEE CSC CAA CSIEE
b m	B1.5. A autonomía persoal e a autoestima. Seguridade nun mesmo e nunha mesma, iniciativa, autonomía para acción, confianza nas propias posibilidades. A toma de decisións persoal meditada. Tolerancia á frustración	B1.4. Adquirir capacidades para tomar decisións de forma independente, amañando as dificultades para superar frustracións e sentimentos negativos ante os problemas.	VSCB1.4.1. Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas e na formulación de propostas de actuación. VSCB1.4.2. Sabe facer fronte á incerteza, ao medo ou ao fracaso.	CSC CSIEE CSC CSIEE

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a c	<p>B1.6. A iniciativa. O emprendemento. A automotivación. A autoproposta de desafíos. A importancia da iniciativa privada na vida económica e social.</p> <p>B1.7. Busca e elaboración de información por diversas fontes.</p>	<p>B1.5. Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común.</p>	<p>VSCB1.5.1. Identifica, define problemas sociais e cívicos e achega solucións potencialmente efectivas.</p>	<p>CSIEE</p> <p>CSC</p>
			<p>VSCB1.5.2. Define e formula claramente problemas de convivencia e achega solucións potencialmente efectivas.</p>	<p>CSC</p> <p>CCL</p>
b	<p>B1.8. A toma de decisións persoais meditadas: técnicas e recursos. Causas e consecuencias das accións propias. O sentido do compromiso respecto a un mesmo e ás demais persoas.</p>	<p>B1.6. Propoñerse desafíos e levarlos a cabo mediante unha toma de decisión persoal, meditada e responsable, desenvolvendo un bo sentido do compromiso respecto a un mesmo e ás demais persoas.</p>	<p>VSCB1.6.1. Identifica vantaxes e inconvenientes dunha posible solución antes de tomar unha decisión ética.</p>	<p>CSC</p> <p>CSIEE</p>
<b>BLOQUE 2. A COMPRENSIÓN E O RESPECTO NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS</b>				
m	<p>B2.1. As habilidades de comunicación. A percepción e o emprego do espazo físico na comunicación. Os elementos da comunicación non verbal que favorecen o diálogo: ton de voz e maneira de falar. Adecuación a diferentes contextos.</p>	<p>B2.1. Expresar opinións, sentimentos e emocións, empregando coordinadamente a linguaxe verbal e non verbal.</p>	<p>VSCB2.1.1. Emprega apropiadamente os elementos da comunicación verbal e non verbal, para expresar con coherencia opinión, sentimentos e emocións.</p>	<p>CCL</p> <p>CSC</p>
			<p>VSCB2.1.2. Emprega a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais e debates.</p>	<p>CCL</p> <p>CSC</p> <p>CAA</p> <p>CSIEE</p>
b m e	<p>B2.2. Estratexias da linguaxe oral como instrumento de comunicación: escoitar, preguntar, argumentar.</p>	<p>B2.2. Utilizar habilidades de escoita e o pensamento de perspectiva con empatía.</p>	<p>VSCB2.2.1. Dialoga interpretando e dando sentido ao que oíe.</p>	<p>CCL</p> <p>CSC</p>
			<p>VSCB2.2.2. Realiza actividades cooperativas detectando os sentimentos e pensamentos que subxacen no que se está a dicir.</p>	<p>CCL</p> <p>CSC</p> <p>CSIEE</p>
			<p>VSCB2.2.3. Colabora en proxectos grupais escoitando activamente, demostrando interese polas outras persoas.</p>	<p>CAA</p> <p>CSIEE</p> <p>CSC</p> <p>CCL</p>

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
c m e	B2.3. Os elementos da comunicación que favorecen o diálogo. Iniciación, mantemento e finalización de conversas. Identificación, recoñecemento e análise de hábitos que facilitan e dificultan a comunicación.	B2.3. Iniciar, manter e finalizar conversas cunha maneira de falar adecuada aos interlocutores e ao contexto, tendo en conta os factores que iniben a comunicación para superar barreiras e os que permiten lograr proximidade.	VSCB2.3.1. Comunícase empregando expresións para mellorar a comunicación e facilitar o achegamento co seu interlocutor nas conversas.	CCL CSC
			VSCB2.3.2. Comparte sentimentos durante o diálogo	CCL CSC CSIEE
			VSCB2.3.3. Utiliza os elementos que contribúen ao diálogo.	CCL CSC
			VSCB2.3.4. Recoñece os elementos que bloquean a comunicación en diferentes situacións.	CL CSC
e m	B2.4. A aserción. Exposición e defensa das ideas propias con argumentos fundados e razoables empregando estratexias de comunicación construtivas.	B2.4. Empregar a aserción.	VSCB2.4.1. Realiza unha defensa tranquila e respectuosa das posicións persoais.	CCL CSC CSIEE
			VSCB2.4.2. Emprega a linguaxe positiva.	CCL CSC
b m	B2.5. O diálogo. A busca do mellor argumento. A creación de pensamentos compartidos a través do diálogo. A inferencia e o sentido da expresión dos e das demais. A escoita activa e a axuda.	B2.5. Dialogar creando pensamentos compartidos con outras persoas para atopar o mellor argumento.	VSCB2.5.1. Infire, de xeito guiado, e dá o sentido adecuado á expresión das demais persoas.	CCL CSC
			VSCB2.5.2. Relaciona diferentes ideas e opinións para atopar os seus aspectos comúns.	CCL CSC CAA
c m	B2.6. A intelixencia interpersonal. A empatía: atención, escoita activa, observación e análise de comportamentos. O altruísmo.	B2.6. Establecer relacións interpersonais positivas empregando habilidades sociais.	VSCB2.6.1. Interacciona con empatía.	CSC CCL CSIEE
			VSCB2.6.2. Emprega diferentes habilidades sociais.	CSC

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.7. O respecto, a tolerancia e a valoración do outro. As diferenzas culturais. Análise de situacións na escola e fóra dela que producen sentimentos positivos ou negativos no alumnado.</li> <li>▪ B2.8. A diversidade. Respecto polos costumes e modos de vida diferentes ao propio.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.7. Actuar con tolerancia comprendendo e aceptando as diferenzas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ VSCB2.7.1. Comprende e aprecia positivamente as diferenzas culturais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ c</li> <li>▪ m</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.9. As condutas solidarias. A disposición de apertura cara aos demais; compartir puntos de vista e sentimentos. As dinámicas de cohesión de grupo.</li> <li>▪ B2.10. Creación de textos empregando a linguaxe verbal e non verbal para comunicar ideas, sentimentos e situacións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.8. Contribuír á mellora do clima do grupo amosando actitudes cooperativas e establecendo relacións respectuosas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ VSCB2.8.1. Forma parte activa das dinámicas do grupo.</li> <li>▪ VSCB2.8.2. Establece e mantén relacións emocionais amigables, baseadas no intercambio de afecto e a confianza mutua.</li> <li>▪ VSCB2.8.3. Consegue a aceptación dos compañeiros e compañeiras.</li> <li>▪ VSCB2.8.4. Expón en historias creativas as características da relación da amizade.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
<b>BLOQUE 3. CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ m</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Aplicación dos valores cívicos en situacións de convivencia no contorno</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Resolver problemas en colaboración, poñendo de manifesto unha</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ VSCB3.1.1. Desenvolve proxectos e resolve problemas en colaboración.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	inmediato (familia, centro escolar, grupo, amizades, localidade). Desenvolvemento de actitudes de comprensión e solidariedade. Valoración do diálogo para solucionar os conflitos de intereses en relación coas demais persoas. ▪ B3.2 Responsabilidade no exercicio dos dereitos e dos deberes individuais nos grupos nos que se integra e participación nas tarefas e decisións.	actitude aberta cara aos demais e compartindo puntos de vista e sentimentos.	▪ VSCB3.1.2. Pon de manifesto unha actitude aberta cara aos demais compartindo puntos de vista e sentimentos durante a interacción social na aula.	▪ CSC ▪ CSIEE
▪ b	▪ B3.3. A interdependencia e a cooperación. A interdependencia positiva e a participación equitativa. As condutas solidarias. A aceptación incondicional do outro. A resolución de problemas en colaboración. Compensación de carencias dos e das demais. A disposición de apertura cara ao outro, o compartir puntos de vista e sentimentos. ▪ B3.4. Estructuras e técnicas da aprendizaxe cooperativa.	▪ B3.2. Traballar en equipo favorecendo a interdependencia positiva e mostrando condutas solidarias.	▪ VSCB3.2.1. Amona boa disposición para ofrecer e recibir axuda para a aprendizaxe.  ▪ VSCB3.2.2. Recorre ás estratexias de axuda entre iguais.  ▪ VSCB3.2.3. Respecta as regras durante o traballo en equipo.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC  ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC  ▪ CSC
▪ a	▪ B3.5. Valoración da necesidade de normas compartidas que regulan a convivencia frutífera no ámbito social. Elaboración de normas de convivencia da aula e do centro positivas, facilitadoras e asumidas polo grupo e pola comunidade.	▪ B3.3. Implicarse na elaboración e ano respecto das normas da comunidade educativa empregando o sistema de valores persoal que constrúe a partir dos valores universais.	▪ VSCB3.3.1. Argumenta a necesidade de que existan normas de convivencia nos diferentes espazos de interacción social.  ▪ VSCB3.3.2. Participa na elaboración das normas da aula.  ▪ VSCB3.3.3. Respecta as normas do centro escolar.	▪ CCL ▪ CSC  ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE  ▪ CSC
▪ c ▪ m	▪ B3.6. A resolución de conflitos. A linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais. As fases da mediación formal. A transformación do conflito en oportunidade.	▪ B3.4. Participar activamente na vida cívica de forma pacífica e democrática transformando o conflito en oportunidade, coñecendo e empregando as fases da mediación e usando a linguaxe positiva na	▪ VSCB3.4.1. Resolve os conflitos de modo construtivo.  ▪ VSCB3.4.2. Sigue as fases da mediación en situacións reais e simulacións.	▪ CSC ▪ CSIEE  ▪ CSC ▪ CSIEE



ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais.	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.4.3. Manexa a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos nas relacións interpersoais.</li> <li>VSCB3.4.4. Analiza as emocións, sentimentos, posibles pensamentos e puntos de vista das partes en conflito.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>d</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.7. A responsabilidade social e a xustiza social. Identificación e análise crítica das causas que provocan situacións de marxinação, de discriminación e de inxustiza social.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.5. Comprender o sentido da responsabilidade social e a xustiza social empregando a capacidade de reflexión, síntese e estruturación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.5.1. Razona o sentido da responsabilidade social e da xustiza social.</li> <li>VSCB3.5.2. Identifica e analiza criticamente desigualdades sociais.</li> <li>VSCB3.5.3. Describe condutas solidarias.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CSC</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> <li>CSC</li> <li>CCL</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>a</li> <li>m</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.8. Desenvolvemento de actitudes de comprensión, de superación de prexuízos e de estereotipos, de cooperación e de solidariedade ante problemas e necesidades doutras persoas. Protección e amparo das persoas máis desfavorecidas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.6. Practicar o altruísmo no contorno próximo sensibilizando sobre o seu valor.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.6.1. Amósase xeneroso no seu contorno próximo.</li> <li>VSCB3.6.2. É capaz de sensibilizar sobre causas altruístas realizando exposicións orais sobre o seu valor e cometidos.</li> <li>VSCB3.6.3. Colabora en causas altruístas en colaboración coa comunidade educativa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>a</li> <li>m</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.9. Os dereitos e deberes. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos: liberdade de expresión e opinión. A liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión. A análise de feitos discriminatorios: maltrato. Exclusión de minorías étnicas, os campos de concentración, o holocausto. Os dereitos e deberes do alumnado.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.7. Crear un sistema de valores asumindo os dereitos e deberes do alumnado, realizando xuízos morais de situacións escolares e resolvendo dilemas morais con supostos prácticos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.7.1. Coñece e respecta os dereitos e deberes do alumnado.</li> <li>VSCB3.7.2. Realiza xuízos morais, de xeito guiado, de situacións escolares.</li> <li>VSCB3.7.3. Xustifica as súas actuacións en base a valores persoais como a dignidade, a liberdade, a autoestima, a seguridade nun mesmo e a capacidade de enfrontarse aos problemas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>a</li> <li>d</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.10. Os dereitos e deberes. A Declaración Universal dos Dereitos</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.8. Respectar os valores universais comprendendo a necesidade de</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.8.1. Argumenta o carácter universal dos dereitos humanos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CCL</li> </ul>

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Humanos: liberdade de expresión e opinión. A liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión. A análise de feitos discriminatorios: maltrato. Exclusiones das minorías.	garantir os dereitos básicos de todas as persoas.	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.8.2. Expón a importancia de que todas as persoas gocen dos dereitos básicos: saúde, benestar, alimentación, vestido, vivenda e asistencia médica.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.8.3. Axuíza criticamente as circunstancias de persoas que viven en situacións de privación dos dereitos básicos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
a d	<ul style="list-style-type: none"> <li>B3.11. Convivencia pacífica en sociedade e valores nos que se apoia: respecto, tolerancia, solidariedade, xustiza, compromiso, cooperación e cultura de paz. Identificación, recoñecemento e análise de hábitos que facilitan e dificultan a convivencia e o benestar dos grupos sociais.</li> <li>B3.12. Formas de discriminación: racismo, xenofobia, homofobia, transfobia, desigualdade de oportunidades.</li> <li>B3.13. Feitos discriminatorios: maltrato, exclusión de minorías étnicas, campos de concentración, o holocausto e segregación por enfermidade. Análise.</li> </ul>	B3.9. Comprender a declaración da igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social, aplicándoa á análise do contorno social.	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.9.1. Argumenta e expón mediante imaxes a importancia de garantir a igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CCEC</li> <li>CSC</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.9.2. Descubre e axuíza criticamente casos próximos de desigualdade e discriminación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
d m	B3.14. As diferenzas de sexo como un elemento enriquecedor. Análise das medidas que contribúen a un equilibrio de xénero e a unha auténtica igualdade de oportunidades. Identificación e rexeitamento de desigualdades entre mulleres e homes no mundo laboral e na vida cotiá.	B3.10. Participar activamente na vida cívica valorando a igualdade de dereitos e corresponsabilidades de homes e mulleres.	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.10.1. Axuíza criticamente actitudes de falta de respecto á igualdade de oportunidades de homes e mulleres.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.10.2. Colabora con persoas doutro sexo en diferentes situacións escolares.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.10.3. Realiza diferentes tipos de actividades independentemente do seu sexo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>
a	B3.15. Os valores sociais e a democracia. Os principios de convivencia	B3.11. Respetar os valores socialmente recoñecidos, coñecendo e	<ul style="list-style-type: none"> <li>VSCB3.11.1. Reflexiona sobre os dereitos e deberes da Constitución Española.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CSC</li> </ul>

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CÍVICOS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	que establecen o Estatuto de autonomía de Galicia e a Constitución española. Dereitos e deberes. Características que debe posuír unha sociedade democrática.	apreciando os valores do Estatuto de autonomía e da Constitución española e os Dereitos e Deberes do Estatuto de autonomía e da Constitución española. Coñecer as institucións, organización e servizos públicos que garanten os dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás no seu contorno.	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ VSCB3.11.2. Expresa a importancia de garantir os dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás do seu contorno.</li> <li>▪ VSCB3.11.3. Participa no benestar da contorna próxima baseándose nos dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
▪ a	▪ B3.16. Características da convivencia democrática. Valores cívicos na sociedade democrática: respecto, tolerancia, solidariedade, xustiza, cooperación e cultura de paz.	▪ B3.12. Coñecer e expresar as notas características da convivencia democrática e a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática realizando razoamentos críticos.	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ VSCB3.12.1. Expresa as notas características da convivencia democrática.</li> <li>▪ VSCB3.12.2. Argumenta a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCL</li> </ul>

## METODOLOXÍA (aplicada no 1º e 2º trimestre)

Os estudantes han de formarse na reflexión e a vivencia dos valores ao longo de toda a Educación Primaria; para iso, deberán familiarizarse con aspectos como o respecto dos dereitos humanos e as liberdades fundamentais, e así tomar conciencia da importancia de asumir unha vida responsable nunha sociedade libre e tolerante coas diferenzas.

Debemos ter en conta que cada alumno e alumna parte dunhas fortalezas individuais, que lle axudarán a construír a súa identidade individual para poder chegar a construír unha sociedade colectiva con valores cívicos e socialmente recoñecidos.

Cada unha das fortalezas individuais do alumnado axudaranos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas que se realicen estarán pensadas desde a teoría das intelixencias múltiples, como posibilidade de que todo o alumnado chegue a adquirir todos aqueles aspectos que necesita para poder desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Nesta área, os estudantes iníciase no desenvolvemento da estimulación do pensamento crítico, a asimilación de valores, a toma de decisións desde xuízos morais e a resolución de problemas, polo que deberán manexar diferentes destrezas que impliquen o traballo en grupo colaborador como unha forma de adestrar diferentes habilidades. Estas desenvolverán a súa capacidade de crear espazos de convivencia pacífica e democrática desde uns valores socialmente recoñecidos.

Os contidos da área de Valores Sociais e Cívicos están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados ao contexto real; será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e aplícalo a proxectos reais próximos ao alumnado.

Debe potenciar o desenvolvemento de competencias que lles permitan aos alumnos e as alumnas considerarse valiosos e valiosas e axudar ás demais persoas, á vez que se senten recoñecidos e recoñecidas e se mostran receptivos e receptivas para recibir axuda na resolución de problemas.

Haberá que partir das experiencias, problemas e intereses do alumnado (xa que todo o traballado nesta área ten un compoñente vivencial) para propiciar o pensamento en perspectiva e a implicación emocional. Cumprirá deseñar tarefas e/ou proxectos de traballo en contextos auténticos que permitan levar a cabo estas vivencias e que potencien que cada rapaz e cada rapaza teñan os seus tempos e os seus espazos de protagonismo e o recoñecemento da súa valía persoal e das súas contribucións aos diferentes grupos nos que desenvolven a actividade.

## 4.6 ÁREA DE LINGUA GALEGA E LITERATURA

Respectando o tratamento específico nalgúns áreas, os **elementos transversais**, tales como a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendimento e a educación cívica e constitucional traballarán desde todas as áreas posibilitando e fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe dos alumnos e as alumnas sexa o máis completo posible.

O desenvolvemento de **valores** presentes tamén en todas as áreas axudará a que os nosos alumnos aprendan a desenvolverse desde uns determinados valores que constrúan unha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir.

A diversidade de alumnos e alumnas cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, levaranos a traballar desde as **diferentes potencialidades** que posúen, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

### CONTRIBUCIÓN DA ÁREA DE LINGUA GALEGA E LITERATURA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

#### ***Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía***

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos abordar unha gran variedade de situacións xa que os contextos son tan variados que pode desenvolverse dunha forma óptima a linguaxe como vehículo para poder expresarse e comunicarse a todos os niveis.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia.

#### ***Comunicación lingüística***

A expresión oral e a expresión escrita requiren un adestramento en cada unha das áreas. De forma sistemática procuraremos adestrar polo menos un descritor en cada unha das unidades didácticas.

Debido ao carácter da área, trataremos de que adquiran as destrezas comunicativas no uso da lingua. A gama de experiencias comunicativas que se dean ao alumno serán clave para que favorezan un desenvolvemento amplo e a adquisición sexa progresiva.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Gozar coa lectura.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Expresar oralmente de xeito ordenado e clara calquera tipo de información.
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

### ***Competencia dixital***

Ser competente na utilización das tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento de traballo intelectual achega o alumnado a un abano de posibilidades que lle van permitir desenvolverse e integrarse con máis facilidade a diferentes niveis. Dende esta área faise imprescindible o manexo de diferentes ferramentas para a adquisición de información transformada en coñecemento.

Na área de Lingua Galega e Literatura adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

### ***Conciencia e expresións culturais***

A sociedade na que vivimos actualmente lévanos a tomar conciencia sobre a pluralidade na que estamos inmersos, coñecer o mundo no que vivimos e coñecer o seu contorno, dános unha perspectiva diferente; polo tanto, esta competencia vai nos axudar a entender as diferentes manifestacións culturais e a forma de expresión artística.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e do cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

### ***Competencias sociais e cívicas***

A área de Lingua Galega e Literatura pídenos que o alumnado se mova nun marco de actitudes e valores tales como: o respecto, o exercicio activo da cidadanía, desenvolver un espírito crítico, o diálogo como ferramenta primordial para a convivencia.

Os descritores desta competencia poden axudar a conseguir o proposto.

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en contornos de participación establecidos.
- Recoñecer a riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

### ***Aprender a aprender***

A competencia de aprender a aprender lévanos a favorecer un deseño metodolóxico sistematizado que afiance todos aqueles aspectos que supoñan avance na adquisición de vocabulario, coñecemento da lingua, achegamento á literatura, consolidar o hábito lector, a creatividade e o desfrute polo estético.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serían:

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependiente,...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Planificar recursos necesarios e pasos sinxelos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

### ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

Esta área implica un proceso de ensino-aprendizaxe proactivo, polo que é necesario utilizar a lingua para adestrar diferentes habilidades de emprendimiento como unha forma de favorecer o uso de diferentes ferramentas para comunicarse.

Neste caso, os descritores a adestrar serían:

- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas.
- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.
- Priorizar a consecución de obxectivos de grupo a intereses persoais.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

## CONCRECIÓN CURRICULAR

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<b>BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL: FALAR E ESCOITAR</b>				
a e	B1.1. Comprensión de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet, con especial incidencia na noticia, na entrevista, na reportaxe infantil e nos debates de actualidade, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos e distinguindo, de maneira xeral, información de opinión e elaboración dun resumo.	B1.1. Comprender textos orais sinxelos procedentes da radio, da televisión ou da internet, identificando os aspectos xerais máis relevantes así como as intencións, valores e opinións explícitos.	LGB1.1.1. Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo, procedentes da radio, da televisión ou de internet, identifica o tema e elabora un resumo.	CCL CAA
			LGB1.1.2. Comprende o significado literal e inferencial dun texto oral sinxelo, distinguindo, de maneira xeral, información de opinión.	CCL CSC
b d e i	B1.2. Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe. B1.3. Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, con progresiva autonomía informacións relevantes para aprender.	B1.2. Valorar e utilizar os documentos audiovisuais dos medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe.	LGB1.2.1. Accede a documentos audiovisuais e dixitais, para obter, seleccionar e clasificar, con certa autonomía, a información relevante e necesaria para realizar traballos ou completar información, valorando os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe.	CCL CD CAA CSC
			LGB1.2.2. Elabora textos orais sinxelos imitando modelos de calquera medio de comunicación.	CCL CD CAA CSIEE
b e i	B1.9. Producción de textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación social mediante simulación para ofrecer e compartir información.	B1.8. Elaborar textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación.	LGB1.8.1. Elabora textos sinxelos propios dos medios de comunicación.	CCL CD CAA CSIEE CSC



ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e	B1.10. Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais (miradas e posturas corporais).	B1.9. Reforzar a eficacia comunicativa das súas mensaxes orais, coa utilización de elementos propios da linguaxe non verbal.	LGB1.9.1. Utiliza a expresividade corporal: miradas e postura corporal para reforzar o sentido das súas producións orais.	CCL CCEC CSC CAA
e o	B1.12. Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas.	B1.11. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas.	LGB1.11.1. Interésase por expresarse oralmente coa pronuncia e entoación adecuada a cada acto comunicativo.	CCL CAA CCEC CSIEE
a d e o	B1.13. Uso, de maneira xeral, dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.	B1.12. Usar, de maneira xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.	LGB1.12.1. Usa, de maneira xeral, unha linguaxe non sexista. LGB1.12.2. Usa, de maneira xeral, unha linguaxe respectuosa coas diferenzas.	CCL CSC CCL CSC
a d e o	B1.14. Recoñecemento e valoración, de maneira global, das diferenzas dialectais orais da lingua galega, como elemento enriquecedor da lingua.	B1.13. Recoñecer, de maneira global, e valorar as diferenzas dialectais orais da lingua galega.	LGB1.13.1. Recoñece textos orais sinxelos pertencentes a diferentes variedades dialectais moi evidentes da lingua galega. LGB1.13.2. Valora as diferenzas dialectais orais da lingua galega como un símbolo de riqueza lingüística e cultural e o estándar como variante unificadora.	CCL CCEC CCL CSC CCEC
a d e o	B1.15. Identificación da lingua galega con calquera contexto de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais (sanidade, educación, medios de comunicación...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.	B1.14. Identificar a lingua galega con calquera contexto de uso oral.	LGB1.14.1. Identifica a lingua galega oral con calquera contexto profesional: sanidade, educación, medios de comunicación... LGB1.14.2. Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.	CCL CCEC CCL CCEC CSC
<b>BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER</b>				

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b e i j o	<p>B2.1. Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social: correspondencia, normas, programas de actividades, convocatorias.</p> <p>B2.2. Comprensión de textos sinxelos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) con especial incidencia na noticia e na entrevista para obter información xeral, localizando informacións destacadas.</p> <p>B2.3. Comprensión de textos sinxelos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios).</p>	<p>B2.1. Comprender, buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis) e iniciar a realización de inferencias para determinar intencións e dobres sentidos bastante evidentes.</p>	<p>LGB2.1.1. Comprende a información relevante de textos procedentes dos medios de comunicación social ou propios de situacións cotiás.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CSC</p>
			<p>LGB2.1.2. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto (narrativo, descritivo e expositivo).</p>	<p>CCL</p>
			<p>LGB2.1.3. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo, deducindo o significado de palabras e expresións polo contexto.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSIEE</p>
			<p>LGB2.1.4. Interpreta, personificacións, hipérboles, ironías e dobres sentidos en textos.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSIEE</p>
			<p>LGB2.1.5. Identifica a estrutura dun texto e reconece algúns mecanismos de cohesión (repeticións, sinónimos, anáforas).</p>	<p>CCL</p>
			<p>LGB2.1.6. Identifica o punto de vista do autor ou autora e diferencia, de maneira xeral, información, opinión e publicidade de carácter bastante evidente.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p>
			<p>LGB2.1.7. Emprega o dicionario para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSIEE</p>
			<p>LGB2.1.8. Fai unha lectura rápida, selectiva ou integral en función das necesidades de cada momento.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSIEE</p>
b e	<p>B2.4. Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, identificando e interpretando, con especial atención os datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións.</p>	<p>B2.2. Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes.</p>	<p>LGB2.2.1. Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes, relacionándoa co contido do texto que acompaña.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CSIEE</p> <p>CMCT</p>

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b e	B2.5. Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto sinxelo.	B2.3. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo, e esquematizar e resumir o seu contido.	LGB2.3.1. Realiza o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo.	CCL CAA
			LGB2.3.2. Esquematiza as ideas dun texto sinxelo, indicando as ideas principais e secundarias.	CCL CAA
			LGB2.3.3. Realiza o resumo dun texto sinxelo.	CCL CAA
b e	B2.6. Uso de certas estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura...).	B2.4. Utilizar certas estratexias para mellorar a lectura.	LGB2.4.1. Deduce o posible contido dun texto sinxelo antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións.	CCL CAA CSIEE
			LGB2.4.2. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión integral, cando é preciso.	CCL CAA CSIEE
b e i	B2.7. Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información.	B2.5. Utilizar as tecnoloxías da información para tratar a información nun texto sinxelo.	LGB2.5.1. Utiliza as tecnoloxías da información para localizar e seleccionar a información nun texto sinxelo adecuado á súa idade.	CCL CD CAA
			LGB2.5.2. Utiliza as tecnoloxías da información para organizar a información dun texto sinxelo adecuado á súa idade.	CCL CD
			LGB2.5.3. Utiliza dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto.	CCL CAA CD CSIEE
b e o	B2.8. Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas.	B2.6. Realizar diferentes tipos de lectura.	LGB2.6.1. Realiza diferentes tipos de lectura en función de cada texto: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal ou de resolución de problemas.	CCL CSIEE CAA

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a b e	B2.14. Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias.	B2.10. Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación.	LGB2.10.1. Aмосa interese pola lectura como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación.	CCL CAA CSC CCEC
a d e o	B2.16. Análise de textos sinxelos escritos en diferentes variedades, bastante evidentes, da lingua galega.	B2.12. Analizar textos sinxelos escritos en diferentes variedades da lingua galega.	LGB2.12.1. Identifica, de maneira global, as diferenzas lingüísticas, bastante evidentes, das variedades da lingua galega.	CCL CCEC
			LGB2.12.2. Valora a variedade interna da lingua como símbolo de riqueza lingüística e cultural, así como o estándar como variante unificadora.	CCL CSC CCEC
<b>BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR</b>				
a b e	B3.1. Uso, de maneira xeral, das estratexias de planificación, de textualización (formato, estrutura, ortografía e normas lingüísticas, puntuación, coherencia e cohesión...) e revisión como partes do proceso escritor.	B3.1. Usar, de maneira xeral, as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto.	LGB3.1.1. Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información, mediante notas, esquemas ou guións.	CCL CSIEE CAA
			LGB3.1.2. Elabora o texto cunha estrutura definida, con coherencia e cohesionando, de maneira xeral, os enunciados.	CCL CAA CSIEE
			LGB3.1.3. Utiliza os signos de puntuación (punto, coma, punto e coma, dous puntos, puntos suspensivos, signos de exclamación e interrogación).	CCL
			LGB3.1.4. Aplica, de maneira xeral, a norma lingüística: ortografía, acentuación, léxico, morfosintaxe e usa, habitualmente, unha linguaxe non sexista.	CCL CSC CCEC
			LGB3.1.5. Escribe e presenta textos propios elaborando borradores.	CCL CAA CSIEE

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.1.6. Usa o dicionario durante a elaboración de textos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ i</li> <li>▪ o</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.2. Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia, normas, notas, invitacións e mensaxes curtas) de acordo coas características propias destes xéneros.</li> <li>▪ B3.3. Composición de textos de información e de opinión sinxelos, característicos dos medios de comunicación social, sobre feitos e acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia, na entrevista e no comentario breve sobre libros ou música, en situacións reais ou simuladas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.2. Crear textos sinxelos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir, resumir, explicar e expoñer opinións, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.2.1. Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas e correos electrónicos, mensaxes curtas, normas, notas e invitacións</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CD</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.2.2. Redacta textos xornalísticos (noticias, crónicas, reportaxes, entrevistas) e (anuncios e carteis), imitando modelos publicitarios moi sinxelos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.2.3. Crea diferentes tipos de textos (narrativos, expositivos, descritivos ou argumentativos) seguindo un guión establecido e adaptando a linguaxe ás características de cada xénero.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.2.4. Escribe textos coherentes e empregando algúns elementos básicos de cohesión, usando o rexistro adecuado.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.2.5. Resume o contido de textos sinxelos propios do ámbito da vida persoal ou familiar ou dos medios de comunicación.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.4. Producción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, resumos, esquemas, descricións e explicacións).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.3. Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.3.1. Elabora textos escritos propios do ámbito académico (cuestionarios, resumos, descricións, explicacións...) para obter, organizar e comunicar información.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ j</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.5. Redacción de textos breves e sinxelos: carteis publicitarios, anuncios, cómics, poemas, cancións e anécdotas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.4. Elaborar textos breves e sinxelos con creatividade.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.4.1. Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic, contos, poemas, cancións e anécdotas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.4.2. Escribe textos sinxelos de carácter creativo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.4.3. Aprecio polos usos creativos da linguaxe.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ d</li> <li>▪ e</li> <li>▪ i</li> <li>▪ j</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.6. Uso das TIC, con certa autonomía, na busca de información, o tratamento dos textos e a realización de presentacións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.5. Usar as TIC, con certa autonomía, para a busca de información, tratamento dos textos e realización de presentacións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.5.1. Busca e selecciona información en diferentes fontes e soportes dixitais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.5.2. Emprega procesadores de textos con certa autonomía.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CD</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.5.3. Utiliza, habitualmente, correctores de textos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.5.4. Utiliza as TIC, con certa autonomía, para realizar presentacións elementais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ i</li> <li>▪ j</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.7. Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía) e ilustración creativa dos propios textos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.6. Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos e contribúan á súa ilustración creativa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ LGB3.6.1. Usa recursos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión dos textos e ilustralos de maneira creativa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a b e i	<p>B3.8. Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica.</p> <p>B3.9. Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.</p>	B3.7. Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación.	<p>LGB3.7.1. Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, separación entre parágrafos, interliñado... en calquera soporte.</p> <p>LGB3.7.2. Valora a lingua escrita como medio de comunicación.</p>	CCL CD CAA  CCL CSC
<b>BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA</b>				
e	B4.1. Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; clases de palabras, sílaba tónica e átona; enunciados: frase e oración; tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo; enlaces: preposición; grupo de palabras: núcleo e complementos; substantivos, artigos e pronomes, adxectivo; tempo e modo verbal; persoa gramatical; modo imperativo e infinitivo; complementos do nome e complementos do verbo: o suxeito.	B4.1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, funcionalmente, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua.	<p>LGB4.1.1. Recoñece as diferentes categorías gramaticais pola súa función na lingua: substantivo, artigo, pronome e adxectivo.</p> <p>LGB4.1.2. Usa con corrección as formas verbais persoais e non persoais dos verbos.</p> <p>LGB4.1.3. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas.</p> <p>LGB4.1.4. Identifica e clasifica os diferentes tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo.</p> <p>LGB4.1.5. Recoñece as oracións simples, comprende o seu significado, utiliza correctamente a concordancia de xénero e número e identifica o verbo e os seus complementos: o suxeito, así como os complementos do nome.</p>	CCL CAA  CCL CAA  CCL CAA  CCL CAA
b e	B4.2. Coñecemento xeral das normas ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.	B4.2. Coñecer e aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu	LGB4.2.1. Aplica xeralmente as normas de acentuación xerais e de acentuación diacrítica e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.	CCL CSC CCEC

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.3. Uso de procedementos de derivación, de comparación e de contraste para xulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>valor social e a necesidade de cingirse a elas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LGB4.2.2. Coñece e utiliza as normas ortográficas, aplicándoas nas súas producións escritas con especial atención nas regras do h, b/v, c/cc, s/x, ll/i/x.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CCEC</li> </ul>
e	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.4. Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.3. Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como unha sintaxe adecuada nas producións orais e escritas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LGB4.3.1. Emprega con corrección os signos de puntuación, facendo unha valoración dos resultados.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LGB4.3.2. Usa unha sintaxe adecuada nas súas producións.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LGB4.3.3. Respecta, de xeito xeral, as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CCEC</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>LGB4.4.2. Recoñece determinados procesos de cohesión nos textos: anáfora, sinónimos...</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>
e	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.6. Identificación, en oracións, do verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, e do papel semántico do suxeito (axente, paciente e causa).</li> <li>B4.7. Transformación de oracións sinxelas de activa en pasiva, e viceversa, para mellorar a comprensión de determinados textos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.5. Identificar o papel semántico do suxeito e transformar oracións activas sinxelas en pasivas, e viceversa, para mellorar a comprensión e a produción de textos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.5.1. Identifica, en oracións sinxelas, o papel semántico do suxeito..</li> <li>B4.5.2. Recoñece se a oración é activa ou pasiva e é quen de facer a transformación dunha noutra.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>
b	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.9. Uso eficaz do dicionario, en papel ou electrónico, na busca da ampliación do vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.</li> <li>B4.10. Ampliación do vocabulario, mediante o traballo con palabras sinónimas, antónimas, homónimas, polisémicas; aumentativos e diminutivos, frases feitas, siglas e abreviaturas.</li> <li>B4.11. Ampliación do vocabulario mediante os procedementos de creación de palabras: derivación (prefixos e sufixos) e composición.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>B4.7. Ampliar o vocabulario a partir do uso do dicionario e do traballo e reflexión sobre as palabras que conforman a lingua.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>LGB4.7.1. Usa axeitadamente o dicionario en papel ou dixital para buscar calquera palabra, seleccionando a acepción precisa segundo cada contexto e como consulta ortográfica.</li> <li>LGB4.7.2. Recoñece e crea palabras derivadas (prefixación e sufixación) e compostas, identificando e formando familias de palabras.</li> <li>LGB4.7.3. Recoñece e usa sinónimos, antónimos, homónimos, palabras polisémicas de uso frecuente, frases feitas, siglas e abreviaturas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CD</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CAA</li> </ul>



ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a d e h m o	B4.12. Coñecemento xeral das características relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e identificación e valoración desta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.	B4.8. Coñecer, de xeito xeral, as características relevantes da lingua galega e identificar e valorar esta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.	LGB4.8.1. Coñece, de xeito xeral, as características máis relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega.	CCL CCEC
			LGB4.8.2. Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.	CCL CSC CCEC
a d e m o	B4.13. Comparación entre aspectos das linguas que o alumnado coñece e/ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias.	B4.9. Establecer relacións elementais entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender o alumnado.	LGB4.9.1. Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender.	CCL CCEC
			LGB4.9.2. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas, ortográficas e léxicas entre todas as linguas que coñece e/ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe.	CCL
<b>BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA</b>				
b d e	B5.5. Lectura comentada de poemas, de relatos e de obras teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos.	B5.3. Identificar as características dos diferentes xéneros e as figuras literarias, así como temas recorrentes.	LGB5.3.1. Identifica as características principais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro.	CCL CCEC
			LGB5.3.2. Distingue algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas.	CCL
			LGB5.3.3. Identifica e emprega algunhas figuras literarias: comparacións, personificacións, hipérboles e xogos de palabras.	CCL CCEC CAA
			LGB5.3.4. Identifica os temas recorrentes na literatura.	CCL CCEC

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b e	B5.6. Recreación e composición de poemas e relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos.	B5.4. Recrear e compoñer poemas e relatos sinxelos a partir de modelos dados.	LGB5.4.1. Recria e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo e lembranzas.	CCL CCEC CSC
a d e o	B5.8. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.	B5.6. Valorar a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.	LGB5.6.1. Valora a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.	CCL CSC CCEC
a d e o	B5.9. Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas. B5.10. Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais.	B5.7. Amosar interese, respecto e tolerancia ante las diferenzas persoais, sociais e culturais.	LGB5.7.1. Compara imaxes, símbolos e mitos sinxelos doutras culturas cos da cultura galega, amosando interese e respecto. LGB5.7.2. Amosa curiosidade por coñecer outras costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural.	CSC CCEC CSC CCEC

## METODOLOXÍA (aplicada no 1º e 2º trimestre)

Os alumnos han de iniciarse na utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade. Necesitamos dotar ao alumnado de ferramentas para que poidan desenvolverse en múltiples contextos, dominando a lingua oral e escrita de forma funcional.

Debemos ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais que hai que seguir desenvolvendo. Estas fortalezas axudarannos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas desde a teoría das intelixencias múltiples como posibilidade para que todo o alumnado chegue a comprender aqueles contidos que necesita adquirir para alcanzar os obxectivos de aprendizaxe que pretendemos.

Nesta área, os alumnos iníciense no desenvolvemento das habilidades da linguaxe; por iso, deberán manexar diferentes destrezas que impliquen o traballo en grupo colaborador como unha forma de adestrar a capacidade empática de poñerse no lugar doutras persoas e saber expresar en función do contexto e a intención comunicativa o que pode suceder en situacións reais e cotiás.

Os contidos da área de Lingua Galega e Literatura están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a contextos reais, polo que será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e aplícalo a proxectos reais próximos ao alumnado.

## 5. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS (empregados durante a educación presencial)

Os recursos empregados poden favorecer a consecución dos obxectivos marcados. O nivel de dotación de recursos pode representar un factor determinante no proceso educativo, aumentando ou diminuíndo as posibilidades de éxito na consecución das metas.

Dentro dos recursos que se van usar no desenvolvemento e aplicación desta proposta destacan:

### a) Recursos materiais.

Podemos empregar distintos materiais empezando polos obxectos da vida cotiá e familiar tanto convencionais coma non convencionais.

Obxectos do contorno: produtos naturais, elementos da vida cotiá, material de refugallo.

- Materiais elaborados: material funxible, láminas, fotografías, xogos didácticos, instrumentos específicos de cada área,...
- Recursos impresos: libros do alumno, libros de consulta, revistas, xornais, folletos, fichas de traballo,...
- Material audiovisual: reprodutor de CDs, CDs, ilustracións, gravacións.
- Material informático: ordenador, ordenadores de alumno dentro do programa E-Dixgal, pantalla dixital, proxector, programas multimedia educativos, recursos web.

- Recursos do profesor: guías didácticas, cadernos de actividades, libros de actividades de apoio e de ampliación.

b) Recursos humanos: mestres titores, outros mestres (especialistas, mestra de P.T.), centro (Equipo Directivo, Departamento de Orientación, Equipos Docentes), pais/nais, familias, concello e diferentes colectivos de asociacións culturais e deportivas da comarca.

## 6. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Aplicados na 1ª e 2ª avaliación modificados por acordo de claustro para a 3º avaliación

Seguirase o establecido na *Orde do 9 de xuño de 2016 pola que se regula a avaliación e a promoción do alumnado que cursa a educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia e no Decreto 105/2014, do 4 de setembro polo que se establece o currículo da educación primaria* nesta mesma comunidade autónoma.

A avaliación terá un carácter formativo e permitirá incorporar medidas de ampliación, enriquecemento e reforzo. Avaliaremos os procesos de ensino-aprendizaxe e a práctica docente en relación coa adecuación ao alumnado, co logro dos obxectivos de nivel e das áreas e co desenvolvemento das competencias clave.

Ao iniciar o curso realizarase unha **avaliación inicial** coa finalidade de adecuar as ensinanzas ao alumnado, incidindo na obtención de información sobre o grao de desenvolvemento das competencias clave. Incluirá o análise dos informes persoais da etapa ou nivel anterior que se completará coa información das familias.

A avaliación será **continua e global** tendo en conta o progreso do alumnado no conxunto das áreas.

Estableceranse as medidas máis adecuadas para que as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

No contexto do proceso de **avaliación formativa e continua**, cando o progreso dun alumno/a non sexa o adecuado, estableceremos medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten dificultades, e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Os resultados da avaliación expresaranse nos termos de insuficiente (IN) para as cualificacións negativas, suficiente (SU), ben (BE), notable (NT) ou sobresaliente (SB) para as cualificacións positivas. A estes termos engadiráselles unha cualificación numérica, sen empregar decimais, nunha escala de un a dez, coas seguintes correspondencias:

Insuficiente: 1, 2, 3 ou 4.

Suficiente: 5.

Ben: 6.

Notable: 7 ou 8.

Sobresaliente: 9 ou 10.

Os procedementos e instrumentos de avaliación fan referencia ao conxunto de estratexias a técnicas de obtención de información para guiar o proceso de avaliación do alumnado. Entre outras podemos citar:

A observación sistemática. Rexistro anecdótico.

- Análise das producións dos/as alumnos/as. Cadernos, resumos, fichas, textos escritos ou producións orais.
- Intercambios orais co alumnado mediante entrevistas individuais, diálogos, postas en común ou debates.
- Estudo das estratexias empregadas á hora de buscar solución ós proxectos prantexados.
- Rúbricas.
- Outras probas obxectivas, resolución de exercicios.
- Valoración da capacidade, interese, actitude, sociabilidade e corrección no trato.

Os **critérios de avaliación** e os **estándares de aprendizaxe** das diferentes áreas serán os referentes para valorar tanto o **grao de adquisición das competencias clave** como da **consecución dos obxectivos**.

A decisión de promoción ou non será adoptada de forma colexiada pola xunta de avaliación do grupo e primará o criterio da persoa titora.

O alumnado accederá ao curso seguinte sempre que se considere que logrou os obxectivos do curso ou que acadou o grao de adquisición das competencias correspondentes. Accederán igualmente ao seguinte nivel cando as aprendizaxes non acadadas non supoñan un obstáculo para cursar satisfactoriamente o seguinte nivel. Neste caso, adoptaranse as medidas de reforzo ou apoio que sexan necesarios para a recuperación das aprendizaxes.

Para a avaliación do alumnado os criterios, instrumentos e porcentaxes que se aplicarán son os que aparecen detallados a continuación:

ÁREA	CRITERIOS CUALIFIC.	INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN	PORCENTAXE
Linguas Galega e Castelá	Traballo diario	Libro do alumno. ▪ Fichas. ▪ Rematar no tempo establecido. ▪ Exposicións orais. ▪ Composicións escritas. ▪ ...	20%
	Actitude persoal.	▪ Respecto aos demais. ▪ Atención e concentración. ▪ Esfuerzo e interese. ▪ Participación activa. ▪ Coidado do material. ▪ Cumpre as normas.	10%
	Probas	▪ Orais. ▪ Escritas. ▪ Outras probas.	70%

ÁREA	CRITERIOS CUALIFIC.	INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN	PORCENTAXE
<b>MATEMÁTICAS</b>	Traballo diario	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Libro do alumno.</li> <li>▪ Fichas.</li> <li>▪ Rematar no tempo establecido.</li> <li>▪ Exposicións orais.</li> <li>▪ Actividades escritas.</li> </ul>	20%
	Actitude persoal.	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Respecto aos demais.</li> <li>▪ Atención e concentración.</li> <li>▪ Esfuerzo e interese.</li> <li>▪ Participación activa.</li> <li>▪ Coidado do material.</li> <li>▪ Cumpre as normas.</li> </ul>	10%
	Probas	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Orais.</li> <li>▪ Escritas.</li> <li>▪ Cálculo mental.</li> <li>▪ Outras probas.</li> </ul>	70%

ÁREA	CRITERIOS CUALIFIC.	INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN	PORCENTAXE
<b>Ciencias da Natureza</b>	Traballo diario	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Caderno do alumno.</li> <li>▪ Fichas.</li> <li>▪ Traballos de investigación.</li> <li>▪ Rematar a tarefa no tempo establecido.</li> <li>▪ Exposicións orais.</li> <li>▪ Traballos de investigación</li> </ul>	20%
	Actitude persoal.	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Respecto aos demais.</li> <li>▪ Atención e concentración.</li> <li>▪ Esfuerzo e interese.</li> <li>▪ Participación activa.</li> <li>▪ Coidado do material.</li> <li>▪ Cumpre as normas.</li> </ul>	10%
	Probas	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Orais.</li> <li>▪ Escritas.</li> <li>▪ Outras...</li> </ul>	70%

ÁREA	CRITERIOS CUALIFIC.	INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN	PORCENTAXE
<b>Ciencias Sociais</b>	Traballo diario	Caderno do alumno. <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Fichas.</li> <li>▪ Traballos de investigación.</li> <li>▪ Rematar a tarefa no tempo establecido.</li> <li>▪ Exposicións orais.</li> <li>▪ Traballos de investigación</li> </ul>	20%
	Actitude persoal.	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Respecto aos demais.</li> <li>▪ Atención e concentración.</li> <li>▪ Esfuerzo e interese.</li> <li>▪ Participación activa.</li> <li>▪ Coidado do material.</li> <li>▪ Cumpre as normas.</li> </ul>	10%
	Probas	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Orais.</li> <li>▪ Escritas.</li> <li>▪ Outras...</li> </ul>	70%

ÁREA	CRITERIOS CUALIFIC.	INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN	PORCENTAXE
<b>Valores Sociais e Cívicos</b>	Traballo diario	Fichas. <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Traballos de investigación.</li> <li>▪ Rematar a tarefa no tempo establecido.</li> <li>▪ Exposicións orais.</li> <li>▪ Traballos de investigación</li> </ul>	20%
	Actitude persoal.	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Respecto aos demais.</li> <li>▪ Atención e concentración.</li> <li>▪ Esfuerzo e interese.</li> <li>▪ Participación activa.</li> <li>▪ Coidado do material.</li> <li>▪ Cumpre as normas.</li> </ul>	10%

	Probas	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Orais.</li> <li>▪ Escritas.</li> <li>▪ Outras...</li> </ul>	70%
--	--------	--	-----

## 7. PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

Para avaliar a nosa programación docente e establecer estratexias de mellora da mesma cubriremos o seguinte cadro de rexistro:

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Adquisición estándares de aprendizaxe			
Manexo dos contidos na unidade			
Realización de tarefas			
Os instrumentos de avaliación son suficientes			
O equipo de mestres de nivel coordinárons axeitadamente			
Recursos			
Atención á diversidade			

## 8. MÍNIMOS ESIXIBLES

### LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

<b>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE</b>	
LCB1.1.1.	Expresa de forma global sentimentos, vivencias e opinións.



LCB1.1.2.	Aplica as normas socio-comunicativas: escoita, espera de quendas.
LCB1.2.2.	Exprésase cunha pronunciación e unha dición axeitadas ao seu nivel.
LCB1.2.3.	Interpreta de forma global o sentido de elementos básicos de texto.
LCB1.4.1.	Utiliza o vocabulario axeitado ao seu nivel.
LCB1.5.1.	Comprende, de forma global, a información xeral dun texto oral sinxelo de uso habitual, do ámbito escolar e social.
LCB1.5.3.	Responde preguntas correspondentes á comprensión literal.
LCB1.7.1.	Organiza e planifica o discurso axeitándose aos diferentes modos discursivos.
LCB1.8.1.	Emprega de xeito efectivo a linguaxe oral para comunicarse e aprender: escoita activa, recollida de datos, pregunta e repregunta...
LCB2.1.1.	Le en voz alta, con pronunciación e entoación axeitadas, diferentes tipos de textos moi sinxelos axeitados á súa idade.
LCB2.1.3.	Comprende información global e específica en textos de diferente tipoloxía do ámbito escolar e social.
LCB2.1.4.	Resume textos lidos de diferente tipoloxía e adecuados á súa idade, reflectindo a estrutura e destacando as ideas principais.
LCB2.3.3.	Relaciona a información contida nas ilustracións coa información que aparece no texto.
LCB2.4.3.	Identifica o argumento de lecturas realizadas dando conta dalgunhas referencias bibliográficas.
LCB3.1.1.	Escribe, con axuda, en diferentes soportes, textos sinxelos da vida cotiá, do ámbito escolar e social, atendendo á forma da mensaxe e a súa intención comunicativa e respectando as normas gramaticais e ortográficas básicas: cartas, folletos informativos, noticias, instrucións, receitas, textos literario,...
LCB3.1.2.	Escribe textos organizando as ideas con cohesión básica e respectando as normas gramaticais e ortográficas.
LCB3.1.6.	Presenta os seus traballos con caligrafía clara e limpeza, evitando riscos etc.
LCB3.3.1.	Aplica correctamente os signos de puntuación, as regras de acentuación e ortográficas propias do nivel nos seus textos escritos.
LCB3.3.2.	Reproduce textos ditados, logo de identificar o sentido global e a información específica neles.
LCB3.3.4.	Redacta o texto e revísao para melloralo, utilizando borradores que amosan: a xeración e selección de ideas, a revisión ortográfica e da secuencia coherente do escrito.
LCB3.5.2.	Elabora con creatividade textos do seu interese: contos, anuncios, rimas, cancións, cómics, carteis... facendo ilustracións e buscando imaxes dixitais para facilitar a súa comprensión ou mellorar a súa presentación.
LCB3.8.1.	Produce os textos establecidos no plan de escritura axeitados á súa idade e nivel.
LCB4.2.3.	Identifica e clasifica os diferentes tipos de palabras nun texto.
LCB4.2.4.	Utiliza diversos conectores básicos entre oracións nos textos orais e escritos.
LCB4.2.5.	Recoñece a oración simple en textos sinxelos e distingue suxeito e predicado.
LCB4.4.2.	Utiliza correctamente as normas de concordancia de xénero e número na expresión oral e escrita.
LCB4.4.6.	Utiliza os signos de puntuación nas súas producións escritas.
LCB5.1.1.	Valora e recoñece as características fundamentais dos textos literarios narrativos, poéticos e dramáticos.
LCB5.3.2.	Utiliza comparacións, metáforas, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios.

LCB5.4.1.	Crea sinxelos textos literarios.
-----------	----------------------------------

## MATEMÁTICAS

<b>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE</b>	
MTB1.3.1.	Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias idóneas para cada caso.
MTB1.5.1.	Iníciase na reflexión sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolto, valorando as ideas claves, aprendendo para situacións futuras semellantes.
MTB2.1.1.	Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións.
MTB2.1.2.	Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.
MTB2.2.2.	Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformación dun noutros.
MTB2.3.3.	Ordena fraccións aplicando á relación entre fracción e número decimal.
MTB2.4.1.	Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións.
MTB2.4.2.	Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e resolución de problemas.
MTB2.5.1.	Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.
MTB2.5.2.	Realiza operacións con números decimais.
MTB2.6.1.	Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en problemas cotiás.
MTB2.6.2.	Descompón de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa, números menos de un millón, atendendo o valor de posición das súas cifras.
MTB2.6.6.	Calcula o mcm e o mcd.
MTB2.6.7.	Descompón números decimais atendendo o valor de posición das súas cifras.
MTB3.1.1.	Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies; elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.
MTB3.2.1.	Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa ou superficie en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán.
MTB3.2.3.	Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude.

MTB3.1.1.	Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.
MTB3.4.2.	Mide ángulos usando instrumentos convencionais.
MTB4.1.1.	Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice...
MTB4.2.1.	Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo.
MTB4.3.1.	Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, radio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular.
MTB5.1.1.	Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango.
MTB5.1.2.	Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas.
MTB5.3.1.	Identifica situacións de carácter aleatorio.
MTB5.3.2.	Realiza conxecturas e estimacións sobre algúns xogos (moedas, dados, cartas, loterías...).
MTB5.4.2.	Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e propoñendo outras formas de resolvelo.

## CIENCIAS DA NATUREZA

<b>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE</b>	
CNB1.1.1.	Busca, selecciona e organiza información concreta relevante, analízala, obtén conclusións, elabora informes e comunica os resultados en diferentes soportes.
CNB1.1.2.	Expresa oralmente e por escrito de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área, manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.
CNB1.1.5.	Efectúa búsquedas guiadas de información na rede.
CNB1.3.1.	Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.
CNB1.3.2.	Coñece e emprega as normas de uso e de seguridade dos instrumentos,
CNB1.3.3.	Utiliza algúns recursos ao seu alcance proporcionados pola tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.
CNB1.4.1.	Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, extraendo conclusións e comunicando os resultados.
CNB2.1.1.	Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano.
CNB2.1.2.	Identifica as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións.
CNB2.3.1.	Investiga sobre enfermidades relacionadas cunha alimentación inadecuada e presenta conclusións en diversos soportes.
CNB2.3.2.	Coñece os principios das dietas equilibradas identificando as prácticas saudables.
CNB2.3.3.	Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.

CNB3.1.1.	Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas, nomeando as principais características e funcións de cada un deles.
CNB3.2.1.	Clasifica aos seres vivos e nomea as principais características atendendo ao seu reino: reino animal, reino das plantas, reino dos fungos e outros reinos empregando criterios científicos e medios tecnolóxicos.
CNB3.3.3.	Identifica algunhas actuacións humanas que modifican o medio natural e as causas de extinción de especies e explica algunhas actuacións para o seu coidado.
CNB4.2.1.	Utiliza diferentes procedementos para determinar a medida da masa e do volume dun corpo.
CNB4.2.2.	Describe a diferenza entre masa e volume.
CNB4.3.1.	Identifica e explica as diferenzas entre enerxías renovables e non renovables e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo.
CNB4.4.1.	Realiza experiencias sinxelas, en equipo, sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá; formular problemas, enunciación hipóteses, seleccionar o material necesario, extraer conclusións e comunicar os resultados en diferentes soportes.
CNB4.4.2.	Identifica produtos químicos habituais no fogar e os posibles riscos para o organismo.
CNB4.4.3.	Identifica e explica os símbolos de perigo máis comúns na etiquetaxe.
CNB4.4.4.	Respecta as normas de uso, de seguridade, de conversación e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, na aula e no centro.
CNB5.1.3.	Expón exemplos de materiais condutores e illantes, argumentando a súa exposición.
CNB5.2.1.	Coñece algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade e explica os beneficios ou riscos para a sociedade.
CNB5.2.2.	Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e de traballo.
CNB5.2.3.	Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer, na arte, na música, no cine e no deporte e nas tecnoloxías da información e a comunicación.

## CIENCIAS SOCIAIS

<b>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE</b>	
CSB1.1.1.	Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito.
CSB2.2.1.	Describe as características, compoñentes do Sistema Solar, localizando o Sol no centro do mesmo e os planetas segundo a súa proximidade.
CSB2.3.1.	Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe do xiro e os polos xeográficos, asocia as estacións do ano ao seu efecto combinado e calcula os fusos horarios.
CSB2.5.1.	Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan España.
CSB3.2.1.	Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización.
CSB3.5.2.	Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo

	da poboación.
CSB3.6.1.	Describe os principais rasgos da poboación española.
CSB4.4.1.	Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes da Idade Media e Idade Moderna en España.
CSB4.4.5.	Identifica as características distintivas das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media describindo a evolución política e os distintos modelos sociais.
CSB4.4.6.	Explica as características da Idade Moderna e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (Monarquía dos Austrias, s. XVI-XVII; os borbóns, s XVIII)

## VALORES SOCIAIS E CÍVICOS

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	
VSCB1.2.2	Aplica o autocontrol á toma de decisión e á resolución de conflitos.
VSCB1.5.2	Define e formula claramente problemas de convivencia e achega solucións potencialmente efectivas.
VSCB2.2.3	Colabora en proxectos grupais escoitando activamente, demostrando interese polas outras persoas.
VSCB2.4.1	Realiza unha defensa tranquila e respectuosa das posicións persoais.
VSCB2.6.1.	Interacciona con empatía.
VSCB2.7.1.	Comprende e aprecia positivamente as diferenzas culturais.
VSCB3.4.1.	Resolve os conflitos de modo construtivo.
VSCB3.6.3.	Colabora en causas altruístas en colaboración coa comunidade educativa.
VSCB3.10.1	Axuíza criticamente en actitudes de falta de respecto á igualdade de oportunidades de homes e mulleres.
VSCB3.11.2	Expresa a importancia de garantir os dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás do seu contorno.
VSCB3.15.2	Investiga sobre as principais causas dos accidentes de tráfico coa axuda das novas tecnoloxías.

## LINGUA GALEGA E LITERATURA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	
LGB1.1.1.	Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo, procedentes da radio, da televisión ou de internet, identifica o tema e elabora un resumo.
LGC1.4.3.	Iníciase na elaboración de pequenas exposicións orais na aula adecuando o discurso ás diferentes necesidades comunicativas (narrar, describir e expoñer), utilizando o dicionario se é preciso.
LGB2.1.3.	Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo, deducindo o significado de palabras e expresión polo contexto.
LGB2.3.3.	Realiza o resumo dun texto sinxelo.
LGB2.7.3.	Le textos en voz alta con ritmo, velocidade e ton da voz adecuados.

LGB3.1.1.	Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información, mediante notas, esquemas ou guións.
LGB3.2.3.	Crea diferentes tipos de textos (narrativos, expositivos, descritivos ou argumentativos) seguindo un guión establecido e adaptando a linguaxe ás características de cada xénero.
LGB3.5.1.	Busca e selecciona información en diferentes fontes e soportes dixitais.
LGB3.7.1.	Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, separación entre parágrafos, interliñado...en calquera soporte.
LGB4.1.3.	Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas.
LGB4.7.3.	Recoñece e usa sinónimos, antónimos, homónimos, palabras polisémicas de uso frecuente, frases feitas, siglas e abreviaturas.
LGB5.3.1.	Identifica as características principais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro.

## 9. MEDIDAS DE RECUPERACIÓN PARA O ALUMNADO CON ÁREAS PENDENTES

Neste quinto nivel de Educación Primaria hai dous alumnos/as que están repetindo curso, 7 alumnos con asignaturas pendentes, polo que se levarán a cabo distintas medidas de reforzo como adaptacións metodolóxicas de agrupamento, de espazos e tempos, grao de complexidade das actividades, actividades alternativas e/ou complementarias...Hai tamén un alumno que precisará unha ACS.

## 10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A avaliación inicial será o punto de referencia para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo así como para adoptar medidas de apoio, reforzo e recuperación oportunas para cada alumno/a. Para obter esta información empregamos diferentes instrumentos como informes dos titores anteriores, cuestionarios, entrevistas individuais, avaliacións iniciais...

Unha educación de calidade será a que asuma as diferenzas interindividuais e trate de convertilas nun elemento potenciador da aprendizaxe e iso é o que queremos conseguir. Rexirémosnos polo principio de normalización tratando de poñer énfase na idea de que o desenvolvemento do noso alumnado require da intervención dos demais en distintas formas.

A respostas, contempladas no Decreto 229/2011, e que nós aplicaremos son:

Os niveis de concreción curricular de que dispón o noso sistema educativo supoñen a adaptación progresiva do currículo común para todo o alumnado.

- Solicitaremos a dotación de servizos específicos en función das necesidades educativas tan pronto como estas sexan detectadas coordinando a labor de todos os mestres que incidamos no proceso ensino – aprendizaxe e, dun xeito moi especial, coas mestras de P.T. e A.L.
- Estableceremos unha organización escolar flexible e ao servizo das necesidades detectadas: horarios e espazos flexibles, coordinación dos equipos docentes,..
- Mantemos tamén unha estreita colaboración co Departamento de Orientación que no seu Plan de Orientación Educativa recolle programas de orientación dirixidos a optimizar os procesos de aprendizaxe e a consecución das CCCC.

Partindo do principio de individualización deseñaremos actividades de reforzo e ampliación, empregando unha metodoloxía que permita diferentes ritmos de aprendizaxe.

## 11. EDUCACIÓN EN VALORES

A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaránse en todas as disciplinas.

Fomentaremos a calidade, equidade e inclusión educativas das persoas con discapacidade, a igualdade de oportunidades e a non discriminación por discapacidade, medidas de flexibilidade e alternativas metodolóxicas, adaptacións curriculares, accesibilidade universal, deseño para todas as persoas, atención á diversidade e todas aquelas medidas que sexan necesarias para conseguir que o alumnado con discapacidade poida acceder a unha educación de calidade en igualdade de oportunidades.

Promoveremos o desenvolvemento de valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres e a prevención da violencia de xénero e dos valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, así como a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto polo Estado de dereito, o respecto e consideración polas vítimas do terrorismo e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

## 12. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

O noso centro inclúe dentro do seu proxecto educativo un programa de promoción da lectura, o Proxecto Lector do Centro, onde se integran actuacións destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades no uso, no tratamento e na produción da información, en apoio das competencias clave.

Contamos cunha biblioteca escolar de centro, instrumento fundamental para o desenvolvemento do programa de promoción da lectura, como centro de referencia de recursos, da lectura, da información e da aprendizaxe e punto de encontro para o alumnado que facilita a comunicación, a creatividade, as aprendizaxes e o traballo colaborativo ademais de estimular os intercambios culturais no centro.

O alumnado de 5º curso adica 20 minutos diarios ao fomento da lectura. Dispoñemos dunha biblioteca de aula con exemplares pertencentes aos distintos xéneros aportados pola biblioteca, pertencentes á aula e polos propios alumnos. Desenvolveremos a comprensión lectora. Aprenderemos a ler textos diferentes, en soportes variados, con obxectivos e formas de lectura diferentes.

Fomentaremos o hábito lector e a formación do lector literario: querer ler, disfrutar da lectura e integrar esta na vida persoal.

Leremos para aprender, saber empregar as estratexias lectoras adecuadas, as tarefas concretas de aprendizaxe, segundo as características de cada situación e de cada materia.

**No mes de setembro o equipo do Proxecto Lector propondrá as lecturas e actividades que se consideren axeitadas para cada nivel das que nós tamén disfrutaremos.**

## 13. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC

As TIC son unha ferramenta ao servizo do proceso de ensino – aprendizaxe e, polo tanto, o seu éxito na incorporación á práctica docente residirá na súa integración nun modelo educativo coherente no que deben ter cabida moitos materiais didácticos e variadas formas de traballar.

As TIC non deben eliminar nin excluír outros medios materiais e recursos didácticos, a súa utilización debe ser programada nos diferentes niveis de concreción do currículo e ser un instrumento máis na aula convivindo con outros máis convencionais e tradicionais.

Aproveitaremos o seu uso para:

Potenciar a capacidade de razoamento do alumnado, a súa motivación e o seu afán de coñecemento.

- Espertar o interese por coñecer cousas diversas e lograr que utilicen pautas axeitadas para chegar á información a través das TIC.
- Fomentar o espírito crítico coa información obtida.
- Utilizar as posibilidades de orden como ferramenta e medio para reforzar ou adquirir coñecementos ou habilidades.
- Empregar ordenadores Abalar, ordenador persoal e ordenador de aula para traballo interactivo persoal, busca de información, elaboración de pequenas presentacións....



- Descargar libro de texto nalgún soporte para poder traballar nel.
- Empregar software educativos adecuados ao nivel.
- Colaborar co blog do Centro.

## 14. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO

O desenvolvemento dos currículos das distintas linguas incorporan unha referencia expresa ao plurilingüismo, na medida en que a competencia en cada lingua interactúa e se enriquece co coñecemento das outras linguas e contribúe a desenvolver destrezas e capacidades que son a base da competencia en comunicación lingüística. Isto e a alusión, igualmente explícita, a actitudes interculturais de respecto a diferentes xeitos de expresarse e actuar, promove o desenvolvemento simultáneo do plurilingüismo e da interculturalidade.

Así, na educación, primaria é especialmente salientable que as aprendizaxes de linguas establecidas no currículo desta etapa serán tratadas de xeito integrado buscando espertar a curiosidade e o interese por outras linguas e culturas distintas da propia promovendo o respecto cara as persoas falantes destas linguas.

No 5º curso de E.P. impártese a área de Educación Plástica en inglés.

**No mes de setembro o equipo de Dinamización do Proxecto Lingüístico dará a coñecer as propostas de actividades a realizar no presente curso e decidiremos a nosa participación naquelas que se consideren axeitadas a este nivel educativo.**

## 15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

As accións a desenvolver para contribuir ao Plan de Convivencia desde o 5º nivel de E.P. son:

Actividades para favorecer a acollida, a integración e a participación do alumnado.

- Actividades para favorecer a convivencia dentro do grupo clase (establecemento de normas de aula, traballos colaborativos, encargados de aula con reparto de funcións,...)
- Potenciación da solución pacífica de conflitos. Conmemoración do día da Paz.
- Desenvolvemento das habilidades sociais do alumnado (programa do D.O.).
- Actividades de sensibilización fronte ao acoso escolar.
- Actividades de sensibilización da comunidade educativa na igualdade de xénero.
- Actividades para a prevención da violencia sexista.
- Fomento do respecto e coidado dos espazos común.
- Día internacional da Muller.

## 16. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRESCOLARES

O alumnado do 5º nivel de Educación Primaria participará naquelas actividades que propoña o Equipo de Actividades Extraescolares do centro que se consideren axeitadas a este nivel para as celebracións de Magosto e Samaín, Nadal, Entroido, Letras Galegas e fin de Curso.

As actividades complementarias son aquelas que se realizan co alumnado en horario lectivo e que, formando parte da programación, teñen carácter diferenciado polo momento, espazo ou recursos que se utilizan. Son organizadas por niveis.

As actividades extraescolares son aquelas que, sendo organizadas polo centro e figurando na P.X.A., aprobada polo Consello Escolar realízanse fóra do horario lectivo. Son organizadas polos niveis, as AMPAS, o Concello ou outras organizacións.

Entre os obxectivos que perseguen estas actividades podemos destacar:

- Completar a formación que reciben os alumnos nas actividades académicas.
- Permitir a apertura do alumnado cara ao ámbito físico e cultural que o rodea.
- Fomentar unha maior motivación e a participación activa do do alumno en actividades de tipo cultural, de ocio e tempo libre.
- Contribuír ao desenvolvemento de valores e actitudes axeitadas relacionadas coa interacción e o respecto cara aos demais, e o coidado do patrimonio natural e cultural.
- Favorecer a colaboración e coordinación entre os distintos sectores da comunidade educativa.
- Establecer vínculos entre o centro e aquelas institucións como fundacións, concellos e diversas entidades locais que desenvolven actividades culturais e deportivas.

As saídas fóra do centro desempeñan un importante papel no ensino de todas as áreas ao facilitar a observación e o encontro co medio natural, social, cultural e laboral e os procesos e fenómenos que neles teñen lugar. O seu emprego favorecerá o desenvolvemento de contidos de interese para diversas áreas curriculares, ademais de contribuír ao desenvolvemento de competencias clave. Estas saídas deben ter:

- Fins educativos, xa que deben servir para ampliar os coñecementos dos alumnos e obter unha actitude nova que lle permita ir desenvolvendo aspectos relacionados con aprender a ser, aprender a coñecer, aprender a facer e aprender a vivir xuntos.
- Carácter motivador, para que o alumno poida desenvolver a súa capacidade creativa e as súas propias alternativas para afrontar os problemas.
- Carácter sensibilizador, ao favorecer unha maior apertura a outras realidades.
- Carácter socializador, xa que a saída debe desenvolverse como actividade de grupo.

O concello de Oleiros ofrécenos unha ampla gama de actividades culturais (coñecemento do entorno, actividades de biblioteca, colaboración con asociacións culturais diversas...) nas que estamos dispostos/as a participar, quedando a espera da súa confirmación.